

Nepomirljivo

Radikalni kvir protiv roda, države i kapitala

Nepomirljivo – Radikalni kvir protiv roda, države i kapitala

ISBN 978-953-7372-45-3

9 789537 372453

Nepomirljivo

Radikalni kvir protiv roda, države i kapitala

Multimedijalni institut

ISBN 978-953-7372-45-3

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod
brojem 001013963.

Zagreb, prosinac 2018.

Nepomirljivo

Radikalni kvir protiv roda, države i kapitala

UREDILA Lina Gonan

Sadržaj

PREDGOVOR — 7

1. *Obnova borbe protiv asimilacije* — 15

PAUL B. PRECIADO

2. *Edip i analna kastracija* — 18

3. *Analna utopija* — 22

GUY HOCQUENGHEM

4. *Obitelj, kapitalizam, anus* — 26

5. *Edipovska reprodukcija i homoseksualnost* — 30

6. *Revolucija želje* — 36

MARIO MIELI

7. *Sublimacija Erosa u radu* — 44

8. *Jebeš crkvu, jebeš državu. Identitet, politike i antipolitike: Kritičko gledište* — 55

PETER DRUCKER

9. *Onkraj roda i nacije* — 68

GUY HOCQUENGHEM

10. *Uništimo seksualnost* — 75

ALYSON ESCALANTE

11. *Rodni nihilizam: Anti-manifest* — 84

12. *Prema insurekcionističkom transfeminizmu* — 95

13. *Moja rodna zamjenica je negacija* — 101

KVIR POJMOVNIK — 105

Predgovor

Pred nama se nalazi mala čitanka čija je prvotna namjera bila postati zbirka tekstova o kviru. Nismo odviše reflektirale o tome kako ova selekcija “intervenira u akademsko polje”, već smo se pri izboru radije vodile ideološkom linijom, a rezultat je da tekstovi ne spadaju u ono što se uglavnom uzima za kvir ili rodnu teoriju. Autori_ce odabranih tekstova su anarho-teroristkinje, aktivisti komunističkih partija, jutjuberice, umjetnici i akademske radnice, a činjenica da je, između ostalog, riječ o proglašima za prosvjede, manifestima iz fanzina itd. govori nešto o statusu ovakvih pozicija.

Kvir teorija je, po literaturi, rođena s radovima JUDITH BUTLER i EVE SEDGWICK, te zbornikom FEAR OF A QUEER PLANET ranih 90-ih. Djela poput Butlerine *Nevolje s rodom* ili Sedgwickine *Epistemologije ormara* smatraju se klasicima kvir teorije. S druge strane, pojmom roda i kvira bavile su se i marksističke feministkinje, neortodoksne marksistkinje okupljene oko časopisa THEORIE COMMUNISTE, anti-državne

komunistkinje okupljene oko časopisa ENDNOTES, te niz anarhističkih grupa poput izdavača kvir-insurekcionističkog časopisa BAEDAN i različitih anonimnih anarho-kvir i anarho-trans grupa, čije ćete tekstove imati ovdje prilike čitati. Teoretičar KEVIN FLOYD smatra kako je za ranu fazu kvir teorije konstitutivna bila snažna svijest o zaobilaženju tema seksualnosti u dotadašnjem marksizmu. Ipak, s vremenom su marksistički orijentirane teoretičarke proizvele bogat korpus teorija o odnosu seksualnosti (posebice heteronormativnosti) i kapitala. Kao što ćemo vidjeti, tu se proučavao niz normirajućih režima i oblika društvenih hijerarhija (ne samo rodnih, već i rasnih, nacionalnih itd.) kojima je taj odnos posredovan.¹

Iz aktivistički orijentiranih krugova željnih konkretnih formula i strategija, "klasicima" se često spominjavalo da predlažu ideje koje se ne mogu operacionallizirati. Da probleme produbljuju umjesto da ih rješavaju, te da su perspektive koje nude često beznadne. Ne može se reći da su tekstovi u ovoj čitanci odabrani jer su, nasuprot "klasicima", u tom smislu, manje problematični i konkretniji. Dapače. Ono što ipak mislimo jest da se rasprave s njima nastavljaju u teorijski intrigantnijim i politički zaoštrenijim smjerovima.

Prije svega, bilo nam je zanimljivo uključiti i uvide koji su proizvedeni na mjestima od kojih se inače ne očekuje proizvodnja teorijskog znanja ili se ti uvidi naprosto zaobilaze jer nisu formulirani na određeni

¹ Kevin Floyd, *The Reification of Desire Toward a Queer Marxism*, University of Minnesota Press, 2009., str. 2-4.

način, već su primjerice formulirani samo kroz “praksu”. Memoari neformalnih aktivističkih skupina ili tekstovi s osobnih blogova ili fanzina ne barataju onom razinom analitičnosti ili konceptualne jasnoće kakvu bi možda priželjkivale kad je riječ o zamršenijim pitanjima poput odnosa spola i roda ili odnosa klasne i opresije interspolnih osoba. No to ne znači da teze koje iz njih možemo izvući nisu vrijedni doprinosi. S druge strane, nismo se fokusirale isključivo na tekstove “deprivilegiranih” glasova jer bi to impliciralo uvjerenje da deprivilegiranost sama po sebi stvara epistemološki privilegiranu poziciju za govor o uvjetima koji stvaraju tu deprivilegiranost. Od akademskih i aktivističkih tekstova, ovdje je ponuđeno oboje i ono između toga.

Dovodenje u vezu rodnih režima s drugim tipovima režima kontrole i pronalaženje njihovog potencijalnog zajedničkog izvora, pa posljedično i spajanje borbe za kvir oslobođenje s feminističkom borbom, s borbom protiv rada, države, protiv određenih “znanstvenih” diskursa i u konačnici protiv kapitalizma, je ono po čemu će se ovi tekstovi istaknuti. Ako se uspije pokazati kako izvor opresije nije neko metafizičko zlo – nepravedni moćnici koji mrze “one drugačije”, već logika kapitala koja ide onkraj osobnog morala, onda nema auto-viktimizacije. U odsustvu samosažaljenja, želja za destrukcijom prožeta je radošću i porivom za otkrivanjem novih užitaka i novih oblika života. Ništa se ne posreduje, reinterpretira, kreativno prisvaja, ni na bilo koji način modificira kako bi se izlaktarilo koji

centimetar više prostora “slobode” u danom društvu. Ove autorice ne ruše tabue, one tom kategorijom ni ne barataju.

Predstavimo kratko tekstove i autorice.

Tekst *Rejuvenating The Struggle Against Assimilation* dio je uvoda u antologiju tekstova čikaškog radikalnog anarho-kvir projekta BASH BACK! pod naslovom *Queer Ultraviolence – Bashback! Anthology*. Bash Back! izjednačavaju nasilje prema kvir osobama sa strategijama njihove asimilacije u heteronormativno društvo, protiv čega se bore vandalizmom. Autorice pišu protiv asimilacije kvir osoba koja se dogodila nakon AIDS krize 1980-ih, a koja je po njima uzrok nestanka prijašnjeg snažnog kvir pokreta.

Tekstovi *Oedipus and Anal Castration* i *Anal utopia* su dio epiloga španjolskog izdanja knjige *Homoseksualna želja* Guya Hocquenghema objavljenog 2009. godine, pod naslovom *Analni teror*.

Autor PAUL B. PRECIADO je španjolski pisac, filozof i kustos, koji u ovom tekstu piše o rođenju modernog heteroseksualnog muškarca, koje se po njemu dogodilo kastracijom anusa – pretvaranjem anusa tek u sredstvo rješavanja izmeta. A zašto je anus strašan? On je izvor užitka, a nema ni roda, spola, nije binaran – ne može biti baza identiteta. Da bi izbjegli konfuziju, tekst originalno potpisuje Beatriz Preciado, koji je nakon tranzicije od prije nekoliko godina danas znan kao Paul B. Preciado, pa smo ga tako i potpisali.

Nakon Preciadovog epiloga, slijede tri teksta iz same knjige *Homoseksualna želja: Obitelj, kapitalizam i anus, Edipovska reprodukcija i homoseksualnost i Revolucija želje*. GUY HOCQUENGHEM bio je francuski pisac i filozof koji je za vrijeme događaja u Parizu u maju '68. postao suradnik komunističke partije, koja ga je kasnije odbacila zbog njegove homoseksualnosti. Knjiga prezentira tezu kako je homoseksualna želja greška, umišljaj. Ne postoji homoseksualna želja, kao što ne postoji ni heteroseksualna želja. Želja se javlja u mnogostrukim oblicima, čije se komponente mogu razdjevljivati tek a posteriori. Stoga, u biti, ne postoe ni "homoseksualci". Njih stvara kapitalizam, kao što stvara i proletere. Utemeljenje homoseksualnosti kao zasebne kategorije ide ruku pod ruku s njezinom represijom.

Sublimacija eroza u radu je tekst je uzet iz knjige *Elementi gej kritike* iz poglavlja *Prema gej komunizmu* objavljene 1977. godine. Autor MARIO MIELI bio je pisac, aktivist komunističke partije i jedan od pionira pokreta za kvir oslobođenje u Italiji. U knjizi reflektira o novonastalom gej pokretu, te kritizira mejnstrim medicinski i psihoanalitički diskurs o "homoseksualnosti". Također kritizira i poziciju ljevice prema ženskom i kvir oslobođenju, tvrdeći primjerice: "S obzirom na odviše važnu funkciju koju za kapitalizam ima podređenost žena, te sublimacija u procesu rada onih sklonosti Erosa koje se smatraju "perverznima" – (ponovno) osvajanje transseksualnosti zbiti će se padom kapitalizma i odbijanjem otuđenog i otuđujućeg rada: borba homoseksualaca i žena jest (fundamentalna za) komunističku revoluciju."

Tekst *Fuck The Church Fuck The State Identity, Politics And Anti-Politics: A Critical Perspective* uzet je iz četvrtog izdanja anarho-kvir fanzina BLACK AND PINK ATTACK iz 2010. godine, istoimenog kolektiva iz okolice Olympie u državi Washington. Njihova je pozicija, u odnosu na većinu drugih autora, da ne treba u potpunosti odbaciti identitetski utemeljene politike otpora. Autorica teksta si za cilj zadaje artikuliranje anarhističke/komunističke perspektive na kvir identitet i razmatranje o tome koje bi bile moguće implikacije za ostale identitete

Tekst *Beyond Gender and Nation* je potpoglavlje zaključka iz knjige *Warped: Gay Normality and Queer Anti-Capitalism* teoretičara Petera Drukera. Knjiga je rezultat rigoroznijeg empirijskog i teorijskog akademskog rada o poziciji kvir osoba u okviru neoliberalnog kapitalizma, ali ujedno, po riječima autora, predstavlja i političku intervenciju u polju kvir politika. PETER DRUKER se smatra vodećim marksističkim učenjakom na području kvir studija, a jedna od glavnih interesa mu je veza između kvira i anti-kapitalizma.

UNIŠTIMO SEKSUALNOST još je jedan rad Guya Hocquenghema, a koji se, po riječima autora fanzina u kojem smo našle engleski prijevod teksta, ponekad atribuira Felixu Guattariu, te se ponekad nalazi i pod naslovom "Dokrajčiti masakr nad tijelom". Tekst je originalno objavljen u jednoj začudnoj zbirci iz 1973. pod naslovom "Tri milijuna perverzija – Velika enciklopedija homoseksualnosti", koja ja po objavlјivanju vrlo brzo zabranjena i uništavana zbog narušavanja

moralu, a čije je objavljivanje ujedno bilo i prekretnica u borbi za kvir oslobođenje u Francuskoj. Neki od autora tekstova iz zbirke su Gilles Deleuze, Michel Foucault, Jean Genet, Felix Guattari, Jean-Paul Sartre, itd. U tekstu *Uništimo seksualnost* Hocquenghem zagovara da borba protiv kapitalističke opresije treba imati izvor na onom mjestu gdje je opresija najdublje ukorijenjena – u našim tijelima.

Gender Nihilism: An Anti-Manifesto je djelo ALYSON ESCALANTE, mlade teoretičarke i jutjuberice, čiji tekstovi, mahom objavljivani na Internetu, dobivaju dosta pažnje. Escalante izražava svijest o tome kako umnožavanje identiteta, zamjenica i boja na lgbtid zastavi, ne ide u korist kvir osoba. Tekst je s pravom napadnut zbog svojeg odmaka od materijalističke analize proizvodnje rodne razlike i opresije kvir osoba, ali ga mi smatramo jako bitnim zbog reaktualiziranje ideje ukidanja roda, četrdesetak godina nakon sličnih prijedloga Maria Mielia, MONIQUE WITTIG i SHULAMIT FIRESTONE.

Tekst *Towards an Insurrectionary Transfeminism* predstavlja kratak poziv anonimne autorice na pokušaj ponjavanja rupe u analizi toga kako su se, historijski, trans pojedinke odnosile prema režimima roda i razvoju kapitalizma. Ponovo, ambicija teksta nije molba za uključenje u te režime nudeći novi pokušaj artikulacije identitetskih politika, već prijedlog kako se pozicija trans pojedinki može koristiti za “širenje anarhije i življenje komunizma”. Kapitalizam ima prostora za prihvatanje niza rodnih subjektiviteta kako bi ih

u konačnici oblikovao za proizvodnju viška vrijednosti, kao što je na isti način upogonio žene koje su se borile za svoju “emancipaciju”. Insurekcijska teorija, s druge strane, imala bi za zadatak afirmirati trans tijelo koje nije funkcionalno za proces proizvodnje vrijednosti.

Za kraj donosimo kratki tekst *My Preferred Gender Pronoun is Negation*, također preuzet iz spomenute publikacije *Queer Ultraviolence*, koji opisuje prvu akciju Bash Backa! u Oaklandu i Pittsburghu 2009. godine. Anonimna autorica tvrdi kako kvir znači upravo razbijачka akcija – negiranje. Kako kaže – devijantna tjelesna ljudi u crnom postala su razbijачka masa, čime su preispitala granice vlastitih tijela. Radi se o razbijanju granica identiteta u procesu postajanja autonomnim. Tekst smo stavile na kraj kao ilustraciju toga što bi sve prethodno rečeno moglo značiti za početak jedne radikalne kvir pobune.

Za primijetiti je kako su mnogi odabrani tekstovi manifestnog karaktera. Ali i sama ova čitanka predstavlja svojevrsni manifest – ona govori što je za nas u ovom trenutku kvir teorija, te nudi čitateljici prijedloge za daljnje čitanje.

Obnova borbe protiv asimilacije

“...Biti kvir znači boriti se protiv rasizma, patrijarhata, bogatih. Biti kvir znači preispitivati ulogu koju bijeli kvir pojedinci imaju u izmještanju siromašnih ljudi drugih rasa. Biti kvir znači uzeti bogatima, podijeliti ukradeni plijen i pritom se cijelo vrijeme smijati. Kada to kažemo, nema sumnje da neki kvir pojedinci održavaju isti onaj sustav koji sve nas tlači. Neka se zna da odbacujemo ideju da su kvir ljudi koji pripadaju vladajućoj klasi uopće kvir. Zapravo, u potpunosti odbacujemo njihovu ljudskost. Biti kvir znači u ratu za potpuno oslobođenje biti solidaran s marginaliziranim. Biti kvir znači napadati kapitalizam sa svih mogućih strana i svim mogućim sredstvima.”

preuzeto s nepotpisanog letka koji je dijeljen tijelom kvir marša Occupy Oakland

Asimilacija je od militantnih žena stvorila domaćice. Pedere je pretvorila u “Predsjednikove Savjetnike”. Od čitavih rasa, kultura i religija stvorila je bijele kršćane.

Asimilacija, potaknuta kapitalizmom, osigurala je da bogati gej muškarci koji se ponašaju kao da su strjet prežive ranu krizu AIDS-a, dok su siromašni kvir pojedinci ostavljeni da istrunu. S tolikim brojem mrtvih pedera koji su se borili protiv kapitalizma, *The Advocate* je napokon dobio to što je htio – narativ koji se temelji na ideji da smo “isti kao strejteri”. Danas su gej muškarci asimilirani u ništavilo. Veliki broj lezbijki koje su svjedočile ranim danima AIDS-a postale su diktatorice u borbi za društvenu pravdu, osamile se, stekle moć, postale liberalke i/ili asimilirane. Nakon asimilacije lezbijki i gejeva više nema dominantne kvir kontrakulture. Više nema ljubavi i više nema zajedničkih kvir prostora.

Asimilacija je glavni alat liberalne vladajuće klase. Obično je pokreće diskurs *prava*. Gej kukavice se dodvoravaju. Ljube čiste nožne prste strejtera i mole za mrvice normalnosti. Kada su prava osigurana, novčani kolačić se dijeli i poslužuje gej eliti. Kapitalistički establišment, iako mu nedostaje jedan dio kolača, može opet nastaviti svojim tokom. Liberali se potom potapšaju po leđima, budući da su prisvojili još jednu zajednicu u svoj rat protiv siromašnih. Možda je radijiska princeza lijevih liberala, ali Amy Goodman bi rado pružila ruku bilo kojem gej predsjedniku, makar on i bombardirao druge zemlje.

Bash Back! smatra da su fizičko nasilje nad kvirovima i nasilje asimilacije jedno te isto. Nema odvajanja borbe protiv Crkve, fašizma i kapitalizma. Remećenje korporativne Parade ponosa napad je na asimilaciju naših navodnih srodnika u sustav koji uništava kvirnost, jednakao kao što je to razbijanje prozora ureda za vojno novačenje ili nacijske face. U Milwaukeeu, Chicagu, Buffalu i Modestou demonstracije protiv korporativne Parade ponosa pretvorile su se u fizičke sukobe s hetero-supremacistima.² U Washingtonu i San Franciscu napadnuta je Kampanja za ljudska prava (*Human Rights Campaign*), najveća asimilacijska organizacija gejeva i lezbijki. U Minneapolisu je u barem dva navrata u ime borbe protiv asimilacije vandaliziran Centar za vojno novačenje. *Bash Back!* smatra da – kako bi uništila asimilaciju – radikalna kvir zajednica mora izgraditi kvir kontrakulturu, utemeljenu na direktnoj militantnoj akciji.

PREVELA Matea Grgurinović

² Cis – osoba čiji rodni identitet odgovara spolu pripisanom pri rođenju.

PAUL B. PRECIADO

Edip i analna kastracija

Budući da negdje moramo započeti, počnimo od početka. Ispričajmo priču o anusu. Progutajmo tapiseriju civilizacije i ispletimo, koncima što nam vire među nogama, šator nekog novog cirkusa. To je ono što je Guy³ učinio: umjesto da se psihoanalizirao, on se *anal*-izirao. Ustvari, Guy je čitao Freuda dok je pušio kite na sjednicama Komunističke partije Francuske; jedna je stvar vodila drugoj pa se naposljetku zapitao – je li Edip imao anus?

“Bio jednom jedan anus”, reče i izmisli mit ne bi li objasnio kako smo se preobrazili u hetero-ljude i homo-ljude. Mit, kojeg sam zapamtio naizust, ide ova-ko: Ne rađamo se kao muškarci ili žene, čak ni kao dječaci ili djevojčice. Po rođenju smo zbir tekućina, kruštih i želatinoznih tvari, a sve je to prekriveno vanjskim organom čija veličina i težina premašuju sve ostale –

³ Guy Hocquenghem (1946-1988), francuski pisac i filozof, neki ga izvori smatraju ocem kvir teorije, *op. ur.*

kožom. Pokrivač omogućava da sve ostane na okupu, predstavljajući pojavnost izdvojene cjeline koju zovemo tijelom. Omotana oko probavnog sustava, koža se rastvara na svojim krajevima, pogledima izlažući dva mišićava otvora: usta i anus. Nema, dakle, razlike; svi smo ista nakupina kože koja, poštujući zakon gravitacije, počinje ustima, a završava anusom. Ali ta su dva otvora bila previše simetrična pa su tijela – te jednostavne dermičke cijevi – uplašena beskrajnom mogućnošću da uživaju u svemu (zemlji, stijenama, vodi, životinjama, drugim dermičkim cijevima) pronašla načine kako da kontroliraju i sebe i druge. Zbog straha da cijela koža bude seksualni organ bez roda, tijela su se iznova crtala, upisujući područja privilegije i odbijanja. Bilo je nužno zatvoriti anus kako bi se panseksualna požuda sublimirala i pretvorila u društveni odnos, baš kao što je bilo potrebno postaviti granice na zajedničkoj zemlji kako bi se označilo privatno vlasništvo. Zatvoriti anus kako bi se seksualna energija koja je njime kolala pretvorila u časno i zdravo muško drugarstvo, u jezičnu razmjenu, u komunikaciju, u dnevnu štampu, u oglas, u kapital.

Crkveni su oci, u strahu od mogućnosti da tijelo doživi užitak u ne-čovjeku, ne-ljudskom biću, od toga da se valja s divljim svinjama ili s cvijećem, dohvatali sve što im je bilo pod rukom (vatru, kotač, jezik, nuklearnu fiziku, biotehnologiju...) i osmisili tehniku kojom su iz anusa istjerali sve mogućnosti osim izlučivanja. Nakon što su mnogo domišljali, smislili su čistu metodu kojom su proveli kastraciju anusa – na-

biti dolar u guzicu dječaka, pritom govoreći: "Zatvori anus i bit ćeš bogat, imat ćeš žene, sinove, stvari, imat ćeš domovinu. Od ovog trenutka bit ćeš vladar svog identiteta." Kastrirani se anus pretvorio u puko mjesto izbacivanja otpada, otvor u kojem završava probavni trakt i putem kojeg se izbacuje izmet. Stavljen na raspolaganje društvenim moćnicima, anus je bio zašvan, zatvaran, žigosan. Tako se rodilo privatno tijelo. I moderni grad, sa svojim pravilno popločanim ulicama i dimnjacima što zagađuju: anusi od cementa kojima se desublimira kolektivno potisnuto. Tako su, krajem 19. stoljeća, rođeni muškarci heteroseksualci – tijela kastriranih anusa. Iako se predstavljaju kao vođe i osvajači, to su ustvari ranjena i mučena tijela.

Kod heteroseksualnog muškarca anus, shvaćen isključivo kao izmetni otvor, nije organ. To je ožiljak koji je na tijelu ostavila kastracija. Zatvoreni anus cijena je koju tijelo plaća režimu heteroseksualnosti, da bi za uzvrat dobilo privilegiju maskuliniteta. Valjalo je nadomjestiti štetu ideologijom superiornosti u kojoj anus heteroseksualnim muškarcima pada na pamet samo pri defekaciji. Poput luda, misle da su bolji, važniji, snažniji... Zaboravili su da se njihova hegemonija temelji na analnoj kastraciji. Kastrirani anus je ormar heteroseksualaca. S kastracijom anusa se pojavio, kad je dolar kliznuo u vlažna crijeva dječaka, penis kao vrhovni označitelj. Falus se pojavio kao dostupni mega-\$-porno-fetiš novog Disney-hetero-landa.

Dječaci kastriranih anusa podigli su društvo koje su nazvali Gradom, Državom, Domovinom. U njima

su tijela moći i uprave bila nedostupna svim tijelima čiji su anusi ostali otvoreni: ženama dvaput perforiranim, anusom i vaginom, s tijelima potpuno preoblikovanim u šupljinu maternice, sposobnu da pohrani buduće građane, ali i tijelima pedera, koje moć nije mogla kastrirati – tijelima koja iznova negiraju ono što ostali drže anatomske činjenicom i koja od mutacije tvore životnu estetiku. Oko društva zatvorenih anusa izdižu se – poput besmislenih stupova – obitelji sa svojim analno kastriranim očevima i majkama šupljih utroba, koji na svijet donose nove dermičke cijevi kojima će ubrzo otrgnuti analni otvor....

Sve dok ne dođe dan srdžbe Jaganjčeve, dok se tjeila nekastriranih anusa ne pobune.

PAUL B. PRECIADO

Analna utopija

Prvi dani revolucije i nisu bili bogzna što, ali smo od njih ponešto naučili. U nastavku su samo neka od iznenađenja koja proizlaze iz kolektivne upotrebe anusa. Revolucionarne analne vrline – tako bismo ih mogli opisati, kada ne bi postojala opasnost da se ne pretvore u Analni Facebook ili u AnusMySpace.

1. Anus nema spol, ni rod; poput ruke, izmiče retoriči spolnih razlika. Smješten u stražnjem i unutarnjem dijelu tijela, anus također briše razlike partikularnog i privatizirajućeg, specifične za lice. Anus preispituje logiku identifikacije muškog i ženskog. Svijet se ne dijeli na dva. Anus je post-identički organ: "Svaka društvena upotreba anusa koja nije sublimirana donosi rizik gubitka identiteta". Odbijajući spolnu razliku i antropomorfnu logiku lica i genitalija, anus (i njegova krajnja suprotnost, usta) polaže temelje nedjeljive spolne jednakosti: cijelo je tijelo (ljudsko ili životinjsko) prije svega anus. Ni penis, ni vagina, nego oralno-

analna cijev. Na horizontu postljudske seksualne demokracije stoji anus, kao orgazmična šupljina i receptivni neproduktivni mišić, dodijeljen svima.

2. Anus je bio-luka. Nije to tek simbol ili metafora – radi se o luci za uplovljavanje putem koje tijelo ostaje otvoreno i izloženo drugima. Upravo ta dimenzija ulaza zahtijeva od heteroseksualnog muškog tijela analnu kastraciju: sve što je društveno žensko moglo bi ući i kontaminirati muško tijelo putem anusa, otkrivajući time status jednak svim drugim tijelima. Prisutnost anusa (i kastriranog) u tijelu s biopenetratorom uklanja opoziciju između heteroseksualnog i homoseksualnog, između aktivnog i pasivnog, penetrirajućih i penetriranih. Seksualnost premješta s penetrirajućeg penisa na anus-receptor, brišući tako crte razgraničenja roda, spola i seksualnosti.
3. Anus funkcioniра kao nulta točka od koje može početi operacija deteritorijalizacije heteroseksualnog tijela. Drugim riječima, radi se o degenitalizaciji seksualnosti reducirane na penilno-vaginalnu penetraciju. Ne radi se o tome da se od anusa napravi novi centar, nego da se pokrene proces dehijerarhizacije i decentralizacije koja bi od nekog drugog organa, otvora ili pore, načinilo moguću analnu bio-luku. Tako se razotkriva skup praksi nesvodivih na muško-ženske i homo-hetero identitete: klistiranje, dilatacija, lubrikacija, penetracija jezikom, šakom ili dildom. Protiv heteroseksualnog stroja ustaje analni stroj. Nehijerarhijska poveza-

nost organa, javna redistribucija zadovoljstva i kollektivizacija anusa najavljuju "seksualni komunitam" koji tek treba nastupiti.

4. Povijesno je anus bio smatrana odbojnim organom, nikad dovoljno čistim, nikad dovoljno tihim. Nije, niti može biti, politički korektna. Anus ne proizvodi, odnosno – proizvodi samo smeće, detritus. Od takvog se organa ne može očekivati dobit ili višak vrijednosti: niti sperma, niti jajna stanica, niti seksualna reprodukcija. Samo sranje. To je povlašteno mjesto ekološke ne-produkcije. Ili radije – mjesto iz kojeg kapital bježi i vraća se u zemlju, pretvoren u humus. Iako je moguće zamisliti da strategije kapitalističke proizvodnje reterritorijaliziraju analni užitak, trebale bi biti spremne na to da se pretvore u sranje.
5. Organi (biološke i tehnološke proteze) koji ne podliježu reappropriaciji u libidalnoj heteroseksualnoj ekonomiji su analni: dildoi, otvori nosa i usta, implantati, rezovi i rupe koji već postoje ili pak oni proizvedeni s penetrativnom namjerom. Vagina koja ne rađa, koja se izuzela iz heteroseksualnog stroja, prestaje biti "šupljia utroba" koju treba "napuniti" i pretvara se u organ analnih karakteristika. Otud izjava Monique Wittig da "lezbijke nemaju vaginu". Isto tako, gledano iz pozicije uže shvaćene biopolitike i u okviru ekonomije seksualne reprodukcije vrsta, pederi nemaju penise jer ne penetriraju u vagine (nego u anuse, usta...)

Ostaje mi još poželjeti najljepšu želju: kolektiviziraj svoj anus. Oruže je skromno, ali je mogućnost dje-lovanja nadohvat ruke – i beskrajna.

PREVEO Ivan Tomašić

GUY HOCQUENGHEM

Obitelj, kapitalizam, anus

Glavni ideološki načini promišljanja homoseksualnosti datiraju s kraja 19. i početka 20. stoljeća. Dakle, povezani su, premda ne mehanički, s naprednjim zapadnim kapitalizmom. Oni predstavljaju perverznu reterritorializaciju u svijetu koji teži deteritorijalizaciji. Ti aksiomatski uspostavljeni načini razmišljanja žele zamijeniti propale kodove: s paklenog ognja prelazimo u psihološki pakao. Najjače oružje kapitalističke ideologije je transformacija Edipovog kompleksa u društvenu značajku, u pounutrenu opresiju koja se slobodno može nanovo uspostavljati u svim političkim klimama. Antikapitalistički pokret bez problema može zastupati obiteljske vrijednosti, dakle biti protiv homoseksualnosti. Literatura koja brani homoseksualnost temi obično pristupa referirajući se na Grke, a to vraćanje fantazmatskim izvorima odgo-

vara perverznoj reterritorializaciji. Danas više ne postoji društvo u kojem bismo mogli pronaći slobodan izraz homoseksualne želje koji stoji u opreci s aktualnim društvom.

Nakon kapitalističkog dekodiranja više ne postoji prostor za bilo koji drugi oblik integriranja homoseksualaca osim perverzne aksiomatizacije.

Obitelji su sve manje institucionalne, a sve više u našim glavama. Obitelj je mjesto legalne seksualne naslade, ali ne više u smislu da svi ulaze u brak kako bi zakonito uživali. Daleko od toga da poništenje funkcije obitelji, koju vrši kapitalizam, ukida ekskluzivnost reproduktivne heteroseksualnosti: ono je od obitelji načinilo pravilo koje je pounutri svaki pojedinac u uvjetima tržišnog privređivanja. Pojedinac ne zamjenjuje obitelj, on je nastavlja simulirati. Dekodiranje priljeva užitka praćeno je njegovom aksiomatizacijom, kao što je nestajanje šegrtovanja i otkriće rada kao vrijednosti praćeno privatnim vlasništvom sredstava za proizvodnju.

Ovdje se rastvara očito proturječe društva koje je sve više seksualizirano, dok je njegova represija dublja i intimnija od svake druge. Ta seksualizacija, naročito kada je riječ o homoseksualnosti, označena je kao krivnja ili transgresija. Što više od želje tražimo, to je manje smijemo izraziti, a uz nju nikada nije bila vezana tolika količina slika. Reklame vrve od golih tijela efeba, no time nam poručuju da je sve ono što želimo već pretvoreno u tržišnu transgresiju. Svakodnevne bezbrojne rasprave vraćaju obiteljske vrijednosti i na-

meću umjetnu krivnju, čak i među mladim ljudima koji žive na rubovima društva. Uz to, Freudov sumnjiči uspjeh među mladim revolucionarima dovoljno govori o moći edipovog kompleksa koji nabija krivnju.

Ovdje naizmjenece govorimo o "homoseksualnoj želji" i o perverznoj situaciji homoseksualnosti; društvena manifestacija "homoseksualne želje" je perverzna, dok sama ta želja svjedoči o amorfnoj prirodi libida. Ako naše društvo doista prolazi kroz ono što Marcuse zove rastućom homoseksualizacijom, onda je to zato što postaje pverzno – jer se oslobođenje odmah reterritorializira. Pojava amorfne želje previše je destruktivna te ona mora biti prolazna i odmah prepustena restaurativnoj interpretaciji. Kapitalizam svoje homoseksualce pretvara u neuspjele normalne ljude, kao što od svojih radnika čini lažne buržuje. Imitacija srednje klase (proleterska obitelj) najbolja je ilustracija buržoaskih vrijednosti (proleterska obitelj), dok neuspjeli normalni ljudi naglašavaju normalnost čije vrijednosti prisvajaju (vjernost, ljubavna psihologija, itd.).

Homoseksualna želja ima dva aspekta, aspekt želje i aspekt homoseksualnosti. "Rastuća homoseksualnost" može postojati samo ako je želja dobro zatvorena unutar igre slika. Istina je da je naš svijet društvenih odnosa u velikoj mjeri izgrađen na sublimaciji homoseksualnosti. Društveni svijet iskorištava homoseksualnu želju više od ičeg drugog, pretvarajući libidinalnu energiju u sistem reprezentacije. Homoseksualnosti će napad na reprezentacije i oslobođanje libidi-

nalne energije od moralnog plašta uspjeti samo isticanjem sukoba između društvene ideologije i snage želje koja se, kao u slučaju Charlusa i Jupiena,⁴ zatvara ne ostavljujući ni najmanju pukotinu kroz koju bi se mogla provući interpretacija: društvo se od toga ne može oporaviti.

Dakle, postoje dvije strane onoga što nazivamo homoseksualnom željom: uzdizanje prema sublimaciji, superegu i društvenoj tjeskobi te silazak u bezdan nepersonalizirane i nekodificirane želje. Dobro je pokusati, suprotno od Gidea, slijediti svoj put – pod uvjetom da je silazan. Na toj strani želje organi se granaju bez zakona i pravila.

4 Gej likovi iz *Potrage za izgubljenim vremenom* Marcella Prousta; *op. prev.*

GUY HOCQUENGHEM

Edipovska reprodukcija i homoseksualnost

Homoseksualna želja odnosi se na pred-osobno stanje želje, stanje povezano sa strahom od gubitka identiteta koji je imaginarno proživljen u potisnutom stanju. Neposredna manifestacija homoseksualne želje u opreci je s identitetskim odnosima, s nužnim ulogama koje Edipov kompleks nameće kako bi osigurao reprodukciju društva. Reproduktivna seksualnost ujedno je reprodukcija Edipovog kompleksa; heteroseksualnost obitelji ne osigurava samo provizodnju djece, već u prvom redu reprodukciju Edipovog kompleksa kao mehanizma koji diferencira roditelje i djecu. Freud je 1909. napisao članak pod nazivom "Obiteljske romanse", koji pokazuje njegovu vjeru u edipovsku reprodukciju. "Za malo dijete roditelji su prije svega jedinstven autoritet i izvor svih vjerovanja. Postati im sličan, to jest nalikovati roditelju istog

spola, postati velik kao otac i majka – to je najintenzivnija želja tih ranih godina, koja ujedno ima i najviše posljedica.” Postati ocem za nekadašnje dijete znači prenijeti Edipov kompleks na vlastite nasljednike poput civilizacijskog plamena, zauzeti mjesto u velikom lancu Čovječanstva. Apsolutna nužnost reprodukcije – a ne proizvodnje – Edipovog kompleksa objašnjava kako se sukobi sa slikom oca iz djetinjstva definitivno razrješuju stvarnim smjenjivanjem oca, odnosno ute-meljenjem nove obitelji. “Uistinu, napredak društva počiva na toj opoziciji dviju generacija.” Eto kako se historijski prenose igre tabua i transgresije. No, Freud u istom tekstu dodaje: “S druge strane, postoji klasa neurotika čije je stanje uvjetovano njihovim neuspjehom u tom zadatku”. Njihovo je stanje uvjetovano – oni moraju biti svjesni da nisu uspjeli u dodijeljenom im historijskom zadatku, jer inače bi socijalna važnost tog zadatka oslabila. Svođenje pobune mladih ljudi na generacijski sukob nameće izbor kojeg diktira pravilo “dvostrukog ograničenja”: ili ćeš raditi ono što i tvoji roditelji, ili ćeš biti neurotičan. Francuski pokret Maja ‘68. je, primjerice, mučila nužnost da doneše odluku unutar izbora kojeg je nametnula dominanta ideologija: postati odgovoran političar ili neurotični pojedinac.

Homoseksualna neuroza posljedica je prijetnje koju homoseksualna želja predstavlja reprodukciji Edipovog kompleksa. Homoseksualna želja je nestvoren-i-nestvarajući teror obitelji jer se proizvodi bez reprodukcije. Stoga se svaki homoseksualac treba os-

ječati kao posljednji pripadnik vrste, dovršenje procesa za koji nije odgovoran i koji s njim završava. Homoseksualac je društveno moguć samo ako je neurotično fiksiran na majku ili na oca, samo ako je nusprodukt linije koja se završava i koja njegovu krivnju što postoji isključivo u odnosu na prošlost pretvara u samo značenje njegove perverzije. Homoseksualac može biti samo izrod, jer ne stvara – on je samo umjetnički kraj vrste. Jedina prihvatljiva homoseksualna temporalnost je ona usmjerena prema prošlosti, do Grka ili Sodome. Homoseksualnost ne služi ničemu pa joj se dopušta barem taj maleni, nepotrebni doprinos očuvanju umjetničkog duha. Homoseksualnost se smatra regresivnom neurozom, okrenutom ka prošlosti, a homoseksualac nesposobnim da se okreće budućnosti kao odrasla osoba, kao otac, što je zacrtano svakom pojedincu muškog spola. Pošto homoseksualna želja ignorira zakon nizanja stadija, pošto nije u stanju uzdignuti se do genitalnosti, ona mora da je regresija, protustrukturna nužnoj historijskoj evoluciji, poput vrtloga na površini rijeke. Zaista, Freud prije utvrđuje lokalizirano supostojanje nagona nego što ustanovljuje niz, no temporalnost se nameće kao absolutna nužnost da se roditelji i djeca nižu jedni za drugima, da genitalna faza slijedi analnu, da se prethodni stadiji ponovno pojave kao tragovi u vijek prijeteće prošlosti tijekom cijele povijesti nekog pojedinca.

Protustrukturna samo je maleni, poklonjeni ukras koji odgovara na neizbjegljivost struje.

Homoseksualci se na svoj način nose s nužnošću starenja, s edipovskom temporalnošću. Aschenbach je, našminkan i uljepšan, u vlastitoj slici svedenoj na mitsku mladost “u zrcalu otkrio adolescenta u cvatu”. Homoseksualna želja ne poznaje nizanje različitih životnih doba te će homoseksualci živjeti intenzivnije i u većoj koncentraciji slika nego itko drugi, edipovska zamka evolucije od djetinjstva do starosti.

Za psihoanalizu sve počinje s djetetom, no istovremeno dijete postoji samo kroz edipovsko projiciranje očeve paranoje: “1) Iz gledišta regresije, koja ima samo hipotetsko značenje, otac je prvotan u odnosu prema djetetu. (...) Krivnja je ideja koju otac projicira prije nego što postane sinovo unutarnje čuvstvo. (...)", pišu autori Anti-Edipa. I nastavljaju: “Ako se regresija shvaćena u apsolutnom smislu pokazuje neadekvatnom, to je stoga što nas zatvara u puko reproduciranje ili razmnožavanje.”⁵ Psihoanalitičko gledište je gledište temporalnog nizanja, prenošene krivnje. Prema njemu homoseksualac je neurotični proizvod paranoje roditelja; budući da homoseksualna želja u nekoj mjeri otkriva proces samoproizvodnje želje, postoji potreba za konstruiranjem njene temporalnosti. Homoseksualnost je regresivna jer predstavlja oblik kojeg edipizacija dodjeljuje homoseksualnoj želji kao izrazu temporalne ignorancije libida – a ta ignoranca je neprihvatljiva.

5 Citirano prema: Gilles Deleuze, Felix Guattari, *Kapitalizam i shizofrenija 1*, Antiedip, Sandorf & Mizantrop, Zagreb, 2015., str. 260.

Homoseksualnost je regresivna jer bi homoseksualac inače bio siroče bez djeteta. Bio bi siroče u smislu onog što Deleuze i Guattari misle kad kažu “Nesvesno je siroče”. A bio bi bez djece u smislu da je prenošenje homoseksualnosti pomalo tajanstveno, kao i proizvodnja želje; upravitelj policije kojeg Macé citira u *Ponedjeljcima u zatvoru* definira homoseksualce kao “ljudi koji, premda se ne prokreiraju, imaju tendenciju množiti se”. Homoseksualna proizvodnja vrši se kroz neograničavajuće horizontalne odnose, dok se heteroseksualna reprodukcija vrši hijerarhijskim nizanjima. U sustavu Edipovog kompleksa svatko zna da će u nekom trenutku zauzeti svoje predodređeno mjesto u trokutu; to je prema Freudu jedan od uvjeta napretka društva. Deleuze i Guattari objašnjavaju da pored razdvajanja muškarac-žena, koje se dešava u svakom trenutku nizanja, muška homoseksualnost, pošto nikako nije proizvod Edipovog kompleksa, predstavlja drugačiji oblik društvenog odnosa. Time pokazuju da mimo frojdijanskog mita, koji kaže da je sve proizašlo iz nizanja⁶, možda postoji drugačiji društveni odnos, našem društvu neprihvatljiv, koji nije vertikalnan, već horizontalan.

S jedne strane, u onoj mjeri u kojoj predstavlja mogućnost takvog potisnutog odnosa, nesublimirani homoseksualac ne uklapa se u heteroseksualno, obiteljsko društvo. Adler piše da “homoseksualac ne želi mirnu i harmoničnu prilagodbu društvu, a njegova ga

6 V. Sigmund Freud, *Totem i tabu* (*Totem et tabou*, Payot, Pariz, 1999.)

ekspanzivna tendencija... odvodi na put neprestane borbe... Jednom riječju, homoseksualac se nije razvio u partnera ljudskome društvu".⁷ Naravno, ovdje ljudsko društvo shvaćamo prema frojdijanskom modelu, u kojem homoseksualnost ima svoje mjesto samo kao sublimiran Edipov kompleks.

S druge strane, homoseksualac ukazuje na mogućnost druge vrste odnosa, koju bismo se jedva usudili nazvati društvom.

⁷ Alfred Adler, *Problem homoseksualnosti* (*Le problème de l'homosexualité*, 1930.)

GUY HOCQUENGHEM

Revolucija želje

Wilhelm Reich opisuje kako se uspostavljanje zakona o homoseksualnosti u SSSR-u podudaralo s usponom staljinizma. "U ožujku 1934. izašao je zakon koji spolno općenje među muškarcima zabranjuje i kažnjava... Po njemu je spolno općenje među muškarcima označeno kao "socijalni zločin", koji se u lakošću slučajevima kažnjava s tri do pet godina, a u slučaju ovisnosti partnera o drugom s pet do osam godina zatvora. Tako je homoseksualnost opet stavljena u istu kategoriju kao i drugi socijalni zločini, poput lopovluka, kontrarevolucije, sabotaže, špijunaže, itd."⁸ Prema Reichu, homoseksualnost je za vrijeme Sovjetske revolucije doživjela opću toleranciju, što se očituje u natuknici *Sovjetske enciklopedije* koja se poziva na Hirschfelda i Freuda.⁹

⁸ Izvorno citirano prema: W. Reich, *La Révolution sexuelle*, Plon, Pariz, 1968.; ovdje citirano prema: Wilhelm Reich, *Spolna revolucija*, Naprijed, Zagreb, 1985., str. 252.

⁹ O ovome v. P. Hahn, *Français, encore un effort...*, Martineau, Pariz, 1970.

Represivne instance generalno su puno koherentnije od revolucionarnih pokreta. Reichova se analiza temelji na opoziciji revolucionarne prirode Sovjetskog Saveza i njegove neizbjježne degeneracije. Iz tog gledišta, revolucionarni pokreti najčešće se nalaze u poziciji da “službenim” komunističkim partijama predbacuju izdaju ili degeneraciju. Kada u Francuskoj Roland Leroy u ime Komunističke partije kaže: “Konačno, (Vlast) uvijek ima u rezervi, poput vatre koja tina pod pepelom, malenu barikadu spremnu za noć uoči referendumu, ili nekoliko homoseksualaca za proslavu 1. maja...”, ljudi ujedinjeni oko želje za društvenom promjenom duboko su potreseni. Kada govorи o homoseksualcima, Roland Leroy “demokratski, revolucionarni poredak” suprotstavlja “ljevičarskom neredu”.¹⁰ Bilo da se želja potiskuje u ime viših interesa čovječanstva ili u ime proletarijata, učinci tog potiskivanja su ekvivalentni, što se objelodanilo pojmom homoseksualnih pokreta.

Moguće je da je revolucionarna politika sama po sebi represivna. Do čega onda vodi opozicija Reicha i Freuda? Reich razmišlja u terminima revolucionarne politike, on čak prakticira seksualnu politiku, što je prvi slučaj da jedan revolucionarni pokret raspravlja o seksualnosti. Freudovoj neizbjježnosti potiskivanja želje,¹¹ Reich prvi suprotstavlja projekt seksualne revolucije koji se u isti mah dotiče problema sreće. On

¹⁰ L'Humanité, 5. svibnja 1972.

¹¹ V. Sigmund Freud, *Civilizacija i njeno nezadovoljstvo*

vidi ono što Freud odbija vidjeti: da slavni princip stvarnosti nije nepromjenjiv, već počiva na nadmoći heteroseksualne obitelji. On čak pokazuje da društveni sustav potiskivanja nastoji edipovsku represiju podvaliti kao nešto nepromjenjivo. Fenomen fašizma analizira u okviru želje, odričući se time cmizdravog stava koji je zajednički buržoaskom liberalizmu i okoštalom marksizmu. No, Reichova seksualna revolucija se, nažalost, može svesti na ideju da je ono što je potisnuto upravo prirodni nagon muškarca prema ženi i obratno. Sam Reich piše: "Po shvaćanju seksualne ekonomije, homoseksualnost je u pretežnoj većini slučajeva posljedica neke vrlo rane razvojne smetnje antiseksualne ljubavne funkcije. (...) 1. Homoseksualnost nije socijalni zločin, ona ne škodi nikomu. 2. Ona se može ograničiti samo stvaranjem svih pretpostavaka naravnoga ljubavnog života mase. 3. Sve do ostvarenja toga cilja mora ona vrijediti kao vrsta zadovoljavanja ravnopravna heteroseksualnoj vrsti i (bez obzira na zavodenje puberilnih)¹² biti nekažnjiva".¹³ Seksualna revolucija rješava problem homoseksualnosti puštajući je da prirodno nestane, uz minimum represije. U *Masovnoj psihologiji fašizma* Reich se upušta u brojne šale o homoseksualnosti u Hitlerovim kampovima mladih, govoreći o razvoju homoseksualnih sklonosti i odnosima među mladićima koji na to rani-

¹² Riječ je o greški u prijevodu; Reich je kazao: *osim u slučaju zavodenja...; op. prev.*

¹³ Wilhelm Reich, *Spolna revolucija*, Naprijed, Zagreb, 1985., str. 251. i 253.

je nisu ni pomicali.¹⁴ Da bismo se riješili heteroseksualnog normativa nije dovoljno revoluciji prilijepiti pridjev "seksualna". Možemo reći da je gotovo suprotno. Iz tog gledišta Freud, ma kako reakcionarna bila njegova politička pozicija, pokazuje više razumijevanja spram polimorfne perverzne želje.

Čini se da uvijek postoji nešto pogrešno između želje i revolucije, nešto što je izraženo vječnom jadi-kovkom onih koji bi željeli, ali ne mogu, poput ljevice, kao i onih koji bi mogli, ali ne žele, poput Komunističke partije.

Moramo se odreći sna o izmirenju službenih nositelja revolucije i iskaza želje. Nemoguće je prisiliti želju da se uklopi u okvir revolucije koja je već bremenita prošlošću "radničkog pokreta". Stoga revolucionarni zahtjevi moraju proisteći iz samog pokreta želje; ne trebamo samo novi revolucionarni model, već i preispitivanje sadržaja tradicionalno vezanog uz pojam revolucije, naročito ideje preuzimanja moći.

Homoseksualni su pokreti, uz neke druge pokrete, razotkrili reakcionarne implikacije čekanja da preokret dođe od strane nekog muževnog, osornog, razmetljivog proletarijata.¹⁵ Reichova nastojanja da putem njemačke Komunističke partije pomiri revolucionarnu prošlost i manifestaciju želje, pokazala su se

¹⁴ V. Wilhelm Reich, *Masovna psihologija fašizma*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 1999

¹⁵ V. *Rapport contre la normalité Homoseksualne fronte za revolucionarnu akciju* (Front homosexuel d'action révolutionnaire, FHAR), Champ libre, Pariz, 1971.

jako reakcionarna kad se radilo o homoseksualnosti, no samim time pokazuju da upravo taj, politički potpuno djevičanski i potpuno marginalan teren, može potaknuti radikalno preispitivanje. Apolitičan karakter homoseksualnog pitanja – odnosno, njegovo nepostojanje u sferi tradicionalne revolucionarne politike – možda je ujedno njegova šansa. A svi “radikalni” (u američkom smislu riječi) pokreti koji se danas javljaju, s homoseksualnim pokretom dijele nedostatak političke prošlosti (ženski i ekološki pokreti, itd.) i marginalnost u odnosu na pitanja koja obično postavljaju revolucionarni programi.

Pitanje homoseksualnosti spada među pitanja koja se ne postavljaju tako dugo dok ih ne postave oni kojih se ona tiče. Ono je marginalno, čak i u suštini, jer je potpuno strano “masama”.

Progresivni časopis *Politique-Hebdo* članak o Homoseksualnoj fronti za revolucionarnu akciju naslovio je “Revolucionar s marginе”, što u francuskom izvorniku, osim doslovnog, ima i drugo značenje: revolucionar s erekcijom. Tako se njime ukazuje na činjenicu da erekcija nije baš revolucionarna, kao i na činjenicu da takvi pokreti napadaju samo rubno, na margini, a ne u centru društvenih problema. Sudbina želje je da se pokaže samo putem erekcije te da time ukaže da se istinski centar nalazi na margini, ili da centra više uopće nema.

Revolucionarna tradicija zadržava jasnu podjelu na javno i na privatno. Homoseksualna intervencija posebna je po tome što koristi privatno – malu, sra-

motnu tajnu seksualnosti – u napadu na javno, na društvenu organizaciju. Ona ukazuje na to da po strani – ili možda naspram – svjesnih političkih investicija, utemeljenih na velikim društvenim masama koje ujedinjuju zajednički interesi, postoji sustav nesvjesnih ili libidinalnih investicija čija je represija ovisna upravo o sposobnosti političkog sustava da sebe smatra jedinim mogućim sustavom. Reakcionarno libidinalno investiranje može vrlo dobro koegzistirati sa svjesnim, progresivnim, ili revolucionarnim političkim investiranjem, u sjeni zida koji dijeli privatni život od političkog. Daniel Guérin je, vezano uz gore citiran članak Rolanda Leroya, napomenuo da prisustvo homoseksualaca u prvomajskim povorkama nije nova pojava. Promijenila se samo jedna stvar: homoseksualci u povorci sada su *outani* i pokazuju tko su. Osim toga, Komunistička partija kaže da joj ne smetaju homoseksualci, već miješanje tema, uvođenje sasvim privatnih pitanja (dakle lišenih političkog značenja) u sferu službenih odnosa među društvenim klasama. Također, homoseksualni pokreti ne traže da ih se prepozna kao novu političku silu; samo njihovo postojanje suprotstavlja se sistemu političke misli, jer proizlazi iz neke druge problematike. Buržoazija stvara proletersku revoluciju, no sama definira okvir unutar kojeg se odvija borba – mogli bismo ga nazvati kulturom, historijskim kontinuitetom od kojeg koristi ima svaka društvena sila. U tom smislu, Freud je u pravu kada govori o nelagodi u kulturi, mogli bismo reći i – nelagodi kulture. U predgovoru *Subverzivnog*

*poretka*¹⁶ René Schérer napominje da je “u tom pogledu, pojava buržoazije i proletarijata fenomen koji se zbiva na polju kulture. Ulog njihove borbe u tom se slučaju može predstaviti i kao apropijaciju *kulture* od strane jedne ili druge klase”.¹⁷ Iz tog gledišta, homoseksualni pokreti javljaju se kao anti-civilizacijski u svojoj srži te nije bez razloga što će mnogi u njima vidjeti kraj reprodukcije, a s tim i kraj ljudske vrste. Nema smisla razmišljati o tome možemo li klasnu borbu zamjeniti civilizacijskom, koja bi imala tu prednost da doda kulturnu i seksualnu borbu političkoj i ekonomskoj. To bi dovelo u pitanje sam koncept civilizacije i trebamo se, s Fourierom, vratiti na ideju borbe protiv civilizacije koja predstavlja edipovsko nizanje generacija. Civilizacija predstavlja interpretativnu mrežu putem koje se želja transformira u kohezivnu silu. “Divlji” radnički pokreti, koji se odvijaju izvan zajednički priznatih političkih okvira, bez zahtijeva, pa čak i volje da preuzmu vlast, sudjeluju u razbijanju te koherentnosti. Najiskreniji će ljevičari želju tih “divljih” pokreta za drugaćijim društvom okarakterizirati kao manjak; već je previše za vjerovati da divljak predstavlja buduću civiliziranu osobu kao što dijete predstavlja buduću odraslu osobu. Homoseksualni

¹⁶ Charles Fourier, *L'Ordre subversif: trois textes sur la civilisation*, predgovor René Schérera, pogovor Jean Goreta, Aubier-Montaigne, Pariz, 1972.; predgovor ponovno tiskan u *Charles Fourier ou la contestation globale*, Séguier-Atlantica, Pariz, 1996., str. 140.-159. (citat preuzet iz posljednjeg izdanja).

¹⁷ “La civilisation” na francuskom ovdje prevodimo “kultura”, dok u nastavku teksta slijedimo izvornik.

pokret je divlji po tome što nije označitelj nečega što bi moglo postati nova “društvena organizacija”, novi stadij civiliziranog čovječanstva, već pukotina u onome što Fourier naziva “sustav lažnosti civiliziranih ljubavi” – znak da je civilizacija zamka u koju želja upada.

PREVELA Sana Perić

MARIO MIELI

Sublimacija Erosa u radu

Pa ipak proletarijat – velika klasa koja uključuje sve proizvođače civiliziranih naroda; klasa koja će, emancipirajući sebe, emancipirati i čitavo čovječanstvo od robovskog rada, a ljudsku životinju učiniti slobodnim bićem – izdajući svoje instinkte, zanemarujući svoju povijesnu misiju, dopustio je da bude izopačen dogmom rada. Kazna za to je grozna i zastrašujuća. Sve pojedinačne i društvene nevolje proizlaze iz njegove strasti prema radu.¹⁸

Paul Lafargue

18 Paul Lafargue, *Diritto all'ozio*, Feltrinelli, Milano, 1971., str. 115.

Prema metafizičkoj teoriji koja proces civilizacije vidi kao preobrazbu moćnih libidnih snaga, njihovo odstupanje od seksualne svrhe u korist rada i civilizacije, potisnuti Eros može se smatrati energijom povijesti, a rad sublimacijom Erosa.

Freud piše: "Tendencija kulture da ograniči seksualni život nije ništa manje očevidna od druge – da proširi krug kulture. [...] kultura se povinjava prisili ekonomске nužnosti, jer veliki deo psihičke energije koji sama troši mora da oduzme od seksualnosti. [...] Strah od pobune potlačenih¹⁹ nameće strože mere opreznosti. Vrhunac takvog razvoja pokazuje naša zapadnoevropska kultura."²⁰

Kultura (u originalu "civiltà", *op. prev.*) je, dakle, potisnula sklonosti Erosa definirane kao "perverzne", da bi libidnu energiju sublimirala u ekonomskoj sferi (i onoj društvenoj – vidjeli smo da Freud sublimaciju homoerotizma smatra korisnom ako ona garantira

¹⁹ Za naglasiti je da su talijanski i srpskohrvatski prevoditelj ovde očito različito shvatili Freudovu rečenicu o strahu, jer u talijanskom prijevodu piše: "il timore dell'irruzione di ciò che è represso...", tj. "strah od naviranja potisnutog...", *op. prev.*

²⁰ Izvorno citirano iz: Sigmund Freud, *Il disagio della civiltà*, Boringhieri, Torino, 1971., str. 239., a ovde citirano iz prijevoda Đorđe Bojićevića: Sigmund Freud, *Nelagodnost u kulturi*, Rad, Beograd, 1988., str. 40-41. Prema "zrelome" Freudu, kako ističe Francesco Santini: "Kultura (u originalu "civiltà", *op. prev.*) ne potiskuje samo seksualnost, sublimiraju u ekonomskoj aktivnosti, nego i nagon smrti, koji se također stavlja u službu načela stvarnosti i eksternalizira se u agresivnom osvajanju prirode. Čovjek osvaja i razara okolinu koja ga okružuje, izbjegavajući tako da razoriti samog sebe, prolongirajući vlastiti put ka smrti". Usp. *Note sull'avvenire del nostro passato*, u "Comune Futura", n. I , jun 1975.

društvenu koheziju).²¹ To je jedna od najzanimljivijih hipoteza o uzrocima povijesne afirmacije anti-homo-seksualnog tabua; nju ne treba promatrati izdvojeno, nego u odnosu s drugima, posebno s onom koja u heteroseksualnoj Normi, tj. u braku i u obitelji, prepoznaje institucionalizaciju ženske podređenosti muškarcu.

Prema Marcuseu, “protiv društva koje upošljava spolnost kao sredstvo za koristan cilj, perverzije podupiru spolnost kao cilj sebi samoj; one se tako postavljaju izvan dominacije načela izvedbe i osporavaju sam njegov temelj. Uspostavljaju libidne odnose koje društvo mora ostracizirati, jer oni prijete da preokrenu proces civilizacije koja je pretvorila organizam u oruđe rada”²².

Ova je tvrdnja djelomično zastarjela i treba je preispitati. Danas je očito da se društvo jako dobro koristi “perverzijama” za koristan cilj (dovoljno je otići do kioska ili u kino da bismo se u to uvjerili). “Perverzija” se prodaje na malo i na veliko, proučava se, secira, procjenjuje, utržuje, prihvata, o njoj se raspravlja, ulazi u modu, postaje *in* ili *out*; postaje kultura, znanost, tiskani papir, novac (tko bi inače objavio ovu knjigu?). Ono nesvesno se reže na komade i prodaje preko pulta.

²¹ Usp. poglavlje 3: *I maschi eterosessuali ovvero le criptochecche*, 7. potpoglavlje

²² Izvorno citirano iz: Herbert Marcuse, *Eros e civiltà*, Einaudi. Torino, 1968., str. 92., a ovdje citirano iz prijevoda Tomislava Ladana: Herbert Marcuse, *Eros i civilizacija*, Naprijed, Zagreb, 1985., str. 54.

Ako su, dakle, društva tisućljećima potiskivala takozvane "perverzne" komponente Erosa kako bi ih sublimirala u radu, današnji sistem *liberalizira* "perverzije", ne bi li ih dodatno iskoristio u ekonomskoj sferi i podredio sve erotske sklonosti ciljevima proizvodnje i potrošnje. Liberalizacija se – ponavljam – pokazuje funkcionalnom samo za utrživanje, koje se odvija u smrtonosnom vidu kapitala. Potisnuta "perverzija", dakle, ne sačinjava više samo energiju rada. Nalazimo je također, fetišiziranu, i u otuđujućem proizvodu otuđenog rada, kojeg kapital, u postvarenom obliku, postavlja na tržište. Baš zato da bi mogla biti liberalizirana ili utržena, "perverzija" mora ostati suštinski potisnuta, a libidna energija, koja joj je svojstvena, mora i dalje u velikoj mjeri biti sublimirana u radu i iskorištena: *represivna desublimacija* ide uz bok s perpetuiranjem prisilne sublimacije Erosa u radu. Očito je da erotske sklonosti, definirane kao "perverzne", ne mogu nego ostati potisnute, sve dok ljudi nastavljaju prihvataći uistinu opscene i *perverzne* proizvode koje kapital postavlja na tržište pod etiketom "perverzne" seksualnosti, i sve dok još ima onih koji se zadovoljavaju dajući "oduška" svojim "osobitim" porivima, ograničavajući se na iskustvo osrednjeg uzbuđenja pred gnjusnim fetišima seksa koje sistem rasprodaje. Borba za oslobođenje Erosa danas je i odbijanje liberaliziranog seksa, tj. seksa kojeg je zapakiralo permisivno društvo – to je odbijanje seksualnog konzumerizma.

S druge strane, budući da je kapital dosegao fazu svoje *stvarne dominacije*; budući da je, drugim riječima, kapitalistička koncentracija i centralizacija, nerazdvojivo povezana s tehničkim napretkom proizvodnih snaga i “s tehnološkim prevođenjem znanosti u industrijski aparat” (H. J. Krahl), svela na minimum količinu potrebnog rada, *najveći dio radnog vremena čini višak rada*; radi se o “promjeni u karakteru bazičnih proizvodnih snaga”.²³ Prema Marxu: “U toj transformaciji, temelj proizvodnje i bogatstva nije više neposredan rad čovjeka niti njegovo vrijeme rada, već apropijacija svoje opće proizvodne snage, tj. vlastitih spoznaja i dominacije prirode posredstvom svog društvenog postojanja; jednom riječju, svog razvoja kao društvenog pojedinca”.²⁴ Radi se o transformaciji koja stvara osnovne preduvjete za ispunjenje potpunog kvalitativnog skoka koji ostvaruje komunistička revolucija. Marx dodaje: “Čim rad u neposrednom obliku prestane biti veliki izvor bogatstva, vrijeme rada prestaje i treba prestati biti njegovo mjerilo, i onda razmjenska vrijednost mora prestati biti mjerilo uporabne vrijednosti. Višak rada mase prestaje biti uvjet razvoja općeg bogatstva, kao što i nerad nekolicine prestaje biti uvjet razvoja općih snaga ljudskoga uma. Time se proizvodnja temeljena na razmjenskoj vrijednosti ruši, a pro-

²³ Izvorno citirano iz: Herbert Marcuse, *L'uomo a una dimensione*, Einaudi, Torino, 1967., str. 55., a ovdje citirano iz prijevoda Branke Bruijić: Herbert Marcuse, *Čovjek jedne dimenzije*, Veselin Masleša, Sarajevo 1968., str. 49-50.

²⁴ Karl Marx, *Grundrisse der Kritik der politischen Ökonomie*, Dietz Verlag. Berlin, 1953., str. 592.

ces neposredne materijalne proizvodnje gubi svoj oblik bijede i antagonizma. [Slijedi] slobodan razvoj individualnosti, i to ne smanjenje radnog vremena potrebnog za stvaranje viška rada, nego općenito smanjenje rada društva na minimum, čemu pak odgovara obrazovanje i razvoj pojedinaca u umjetnostima, znanostima itd., zahvaljujući vremenu koje se oslobođilo i sredstvima koja su stvorena za svakoga”.²⁵

Pred takvim kvalitativnim skokom, nasuprot perspektivi revolucije i komunizma, seksualna represija vrši jednu zastarjelu funkciju i predstavlja prepreku – ona, naime, garantira onu prisilnu sublimaciju koja dopušta ekonomsko izravljanje, “krađu vremena rada čovjeka” (Marx), krađu (vremena) užitka žena i muškarca, prisilu ljudskog bića na rad koji nije više sam po sebi potreban, nego je neophodan za perpetuiranje dominacije kapitala. Rad danas služi očuvanju zaostalih proizvodnih odnosa i jamči postojanost društvene strukture koja je na njima utemeljena.

“Kapital se”, kaže Virginia Finzi Ghisi, “dosad služio erotskom prirodom rada da bi natjerao čovjeka na rad, oduzevši mu preventivno svaku drugu seksualnu avanturu (odnosi sa ženom-nevjestom-majkom u kruugu obitelji nisu avantura, nego samo produžetak ove zamjene)”. “Heteroseksualnost [...] postaje uvjet kapitalističke proizvodnje, kao modalitet gubitka tijela, privikavanje na to da ga se vidi drugamo, generalizirano.”²⁶

²⁵ Id., *Lineamenti fondamentali*, cit., vol. II, str. 401.

²⁶ Virginia Finzi Ghisi, *Le strutture dell'Eros*, esej objavljen u dodatku

Dananja borba za komunizam mora se očitovati i kao negacija heteroseksualne Norme, temeljene na potiskivanju Erosa koje je esencijalno za održavanje dominacije kapitala nad vrstom. "Perverzije", a posebno homoseksualnost, izražavaju pobunu protiv podvrgavanja seksualnosti utvrđenom poretku, protiv gotovo totalnog porobljavanja erotizma (potisnutog ili represivno desublimiranog) "načelu učinka", proizvodnji i reprodukciji (radne snage).

Razvoj sredstava za proizvodnju već je praktički pobjedio neimaštinu, koju sada još samo kapitalizam teži ovjekovječiti. Isto tako, ako sublimacija "perverznih" sklonosti Erosa u radu ekonomski zapravo više nije potrebna, nepotrebno je i usmjeravati svu libidnu energiju u reprodukciju, sada kada planet pati od prenapučenosti. Jasno, restriktivni zakoni o broju djece, pobačaji, ratovi i glad koje određuje kapital ne rješavaju problem demografskog rasta. Oni služe samo tome da ga *zadrže* unutar funkcionalnih granica za očuvanje i ekspanziju kapitalističkog načina proizvodnje; služe unaprijeđenju ratne industrije i držanju Trećeg svijeta u uvjetima siromaštva i zaostalosti, pogodujući uspostavi ekonomske i političke kontrole

talijanskom izdanju FHAR-ovog, *Rapport contre la normalité*, cit., str. 183. (FHAR je Front homosexuel d'action révolutionnaire, tj. Homoseksualni front revolucionarne akcije, organizacija u kontekstu francuske nove ljevice, aktivna u prvoj polovici 70-ih godina, koja je povezivala homoseksualno pitanje s radikalnim socijalizmima, suprotstavljajući se buržoaskoj ideologiji i režimu, ali i patrijarhalnosti i homofobiji još uvjek snažno prisutnima na tadašnjoj ljevici. *op. prev.*

kapitala u manje “naprednim” zemljama. Problem prenapučenosti realno se rješava širenjem homoseksualnosti, (ponovnim) osvajanjem autoerotičnog užitka, komunističkom revolucijom. Demografsku tragediju ne rješava restrikcija Erosa, nego njegovo oslobođenje.

Ustvari, prisiljavanje Erosa na razmnožavanje nije nikada bilo zaista ni potrebno, budući da *slobodna seksualnost*, u više-manje povoljnem ambijentu, *prirodno* reproducira vrstu, bez potrebe da je se podvrgava bilo kakvoj vrsti prinude. S druge strane, ako se borba za oslobođenje homoseksualnosti odlučno suprotstavlja heteroseksualnoj Normi, jedan od njenih ciljeva je ostvarivanje novih *gay* odnosa među ženama i muškarcima, odnosa koji su potpuno drugačiji od onih tradicionalnih, odnosa sposobnih za, između ostalog, neki novi radosniji način prokreiranja i prederastičkog suživota s djecom.

Nije rečeno ni da posljedična transseksualna sloboda ne bi mogla pridonijeti, u nekoj *relativno* dalekoj budućnosti, određenim alteracijama biološko-anatomске strukture ljudskog bića uslijed kojih bi ono postalo, na primjer, ginandrično i sposobno za partognenezu ili za nove načine razmnožavanja u dvoje (ili troje? desetoro?...). U prirodi već postoje životinje kao što je primjerice morski konjic, koji se oduvijek razmnožava na “obratan” način (ženka polaže jajašca u tijelo mužjaka, a on ih u sebi oplođuje i nosi dok ne okoti). Ne znamo što se događa na milijardama drugih planeta, u drugim konstelacijama, u drugim zvjezda-

nim sustavima... Ne znamo kakvi se oblici naprednog života nalaze onkraj ovog uslikanog neba koje večeras veličanstveno gleda na odurnu periferiju Milana.

Shvati li se da potiskivanje Erosa, njegova sublimacija i heteroseksualna Norma apsolutno nisu više potrebni u svrhu civilizacije i afirmacije komunizma, nego se pokazuju neophodnima za perpetuiranje kapitalizma i divljaštva, onda nije teško u izrazu homerotične žudnje opaziti plodan potencijal revolucionarnog prevrtanja: i za takav je potencijal vezano ono *promesse de bonheur* (obećanje sreće) koje Marcuse prepoznaće kao svojstvenu osobinu "perverzija".

Mnogi heteroseksualni "drugovi" smatraju homoseksualno pitanje *superstrukturnim* i zagovaraju prioritet socioekonomске (*strukturne*) problematike nad onom seksualnom. Bez obzira na kritiku, uostalom jako važnu, mehanističke i adjalektičke skleroze postmarksizma proizašle, preko mnogih tobožnjih marksista, iz koncepata "strukture" i "superstrukture", svejedno je pogrešno seksualne tematike smatrati tek "superstrukturnima", budući da sâm rad, a stoga i čitava ekomska struktura društva ovisi o sublimaciji Erosa. U temeljima ekonomije krije se seksualnost: Eros je *supstrukturni*.

Već prije ove (psihoanalitičke) koncepcije ekonomije i temeljne funkcije libida u procesu civilizacije, sâm marksizam – mada s historijski ograničene točke gledišta, budući da je, između ostalog, heteroseksualan i stoga djelomično ideološki – *potvrđuje da je seksualna funkcija strukturna*. Engels tako piše: "Po materijali-

stičkom shvaćanju odlučujući faktor u historiji je, u krajnjoj liniji, produkcija i reprodukcija neposrednog života. A ona sâma [sic] je, opet, dvojakog karaktera. S jedne strane, proizvodnja sredstava za život, predmeta ishrane, odijevanja, stana i za to potrebnog oruđa; s druge strane, proizvodnja samih ljudi, produženje vrste. Društvene ustanove, pod kojima žive ljudi jedne određene epohe i jedne određene zemlje, uvjetovane su objema vrstama proizvodnje; [...]”.²⁷

U ovom slučaju, rigidno heteroseksualne društvene institucije Europe u 19. stoljeću uvjetovale su Engelsovu misao o seksualnosti kao odlučujućem momentu povijesti *kao reprodukcije*. Engels je, posebice, bio snažno protiv homoseksualnosti: u *Porijeklu porodice* govori o ljudima stare Grčke koji su se “srozali u odvratnu ljubav s djećacima i oskvrnavili svoje bogove, kao i same sebe, mitom o Ganimedu”.²⁸ Danas se lako može reći da je *materijalističko shvaćanje* prepoznaло strukturnu važnost žudnje, koju se ne može reducirati da bi se podudarala jedino s nagonom za razmnožavanje. S druge strane, potrebno je i da revolucionarna kritika ukloni predrasude prisutne u samome marksizmu, njegov muški *polet* koji traži od “proleta-

²⁷ Izvorno citirano iz: Friedrich Engels, *L'origine della famiglia, della proprietà privata e dello Stato*, Editori Riuniti, Roma, 1971., str. 33., a ovdje citirano iz prijevoda Milorada Simića: Friedrich Engels, “Porijeklo porodice, privatnog vlasništva i države”, iz Adolf Dragičević i dr. (ur.), *Glavni radovi Marxa i Engelsa*, Stvarnost, Zagreb, 1979., str. 1213.

²⁸ Izvorno citirano iz *isto (it)*, str. 92., a ovdje citirano iz *isto (sh)*, str. 1248.

rijata iskvarenog kapitalističkim moralom muževnu odlučnost” (Lafargue)...

Što se tiče heteroseksualnih “drugova”, kad bi se oslobodili svojih *strukturnih fiksacija* iz mentalne *superstrukture* koja ih navodi da djeluju kako sistem do pušta, shvatili bi zašto je oslobođenje homoseksualnosti neophodno za postizanje ljudske emancipacije. Trenutno je prvenstveno potiskivanje njihove gay žudnje i njihovo prilagodavanje anti-homoseksualnom tabuu, koji je toliko drag sistemu, ono što ih navodi na tretiranje homoseksualnog pitanja na *kapitalistički* način, u suštini niječući ga.

PREVEO Franko Burolo

Jebeš Crkvu, jebeš državu

Identitet, politike i antipolitike: Kritičko gledište

Uvod

Ja sam _____ koji_a traži uništenje klasnog društva. Ovo se prazno polje može ispuniti različitim riječima, od radnika, do kvira, od pojedinca, do osobe miješanog rasnog porijekla, do anarhistika. Ovim terminima je zajedničko to što svaki od njih označava određeni identitet. Iako identitetske politike općenito postaju popularnije na anarhističkoj/radikalnoj sceni, kao i u samom društvu, sama je njihovo

va ideja problematična. Kao politička sila, identitetske politike zahtijevaju uključivanje u vladajuću klasu te ne predstavljaju revolucionarnu silu koja bi uništila klasno društvo. Ovo, međutim, ne znači da bismo trebali otpisati identitet ili organiziranje i djelovanje temeljeno na identitetu. Institucije koje stvaraju i nameću klasno društvo (kapital, rad, država, policija) u svojoj se strategiji kontrole oslanjaju na identitet, tako što neke identitete napadaju, a neke ne, ili tako što razne identitete huškaju jedne protiv drugih kako bi se natjecali za privilegiju da ih vladajuće klase prihvate. Vladajući u svojem korištenju represije temeljene na identitetima također potiču stvaranje uzajamne sklonosti među onima kojima dominiraju. Da budeмо jasni: ne tvrdim da svaka osoba koja se identificira ili koja je identificirana s nekim određenim društvenim identitetom ima isto iskustvo. Ti identiteti nisu ništa drugo nego društveni konstrukti. Međutim, tvrdim da ljudi koji dijele identitet mogu osjetiti snažniju bliskost s drugima koji dijele taj isti identitet. To se događa zbog načina na koji kapitalizam i država nameću identitete. Činjenica da su ti identiteti društveno konstruirani ne umanjuje njihovu važnost ili njihovu stvarnost. I ono što je ključno u borbi za potpuno oslobođenje jest razumijevanje načina na koji su identiteti konstruirani kako bi podjarmljivali ljudi.

Akademski radnici godinama govore o "Drugom" kao o najapstraktnijem identitetu definirajući ga u opoziciji spram dominantnih sila. I dok je ovo uopće primjenjivo u generalnim usporedbama raznih

identiteta, sklonosti se izgrađuju u onome što je specifično za određeni identitet. Nemoguće je raspravljati o svakom društveno nametnutom identitetu; umjesto toga će se usredotočiti na analizu kvir identiteta. Točnije, pokušat će artikulirati stajalište o kvir identitetu koje je *anarhističko/komunističko i protivno asimilaciji, te objasniti kakve to implikacije ima za druge identitete*. *Ovo se stajalište kritički postavlja prema identitetskim politikama, kao i prema lažnom jedinstvu unutar jednog identiteta (građanstva, rase, proletarijata). Kritički se postavlja prema politikama i praksama asimilacije, te je – što je možda i najvažnije – eksplicitno protudržavno i antikapitalističko.*

Društveni konstrukt i društvene činjenice

Kako bismo razumjeli identitet u kontekstu trenutačnog društvenog poretku moramo razumjeti koncept društvenog konstrukta. Ukratko, ovaj se koncept odnosi na načine na koje društvene institucije uspostavljaju, reguliraju i nameću razne identitete. Najbolji primjer za to je način na koji se one etiketirane kao “lude” prisilno šalje u institucije koje služe samo to da potvrde to navodno ludilo. Tako je i homoseksualnost jednom bila smatrana mentalnim poremećajem.

Međutim, termin “društveno konstruiran” ima nesretnu konotaciju. Njime se pretpostavlja da se identitet – ako je društveno konstruiran – na neki način razlikuje od autentičnijeg, prirodnog identiteta. Ova pretpostavka nalikuje vjerskoj dogmi utoliko što se od nas traži da prihvativimo nepromjenjivu ljuds-

ku prirodu onako kako je definira netko drugi. A zapravo tvrdnja da je identitet društveni konstrukt znači da identitete definiraju i nameću društvene institucije kao što su vlade i kompanije. Stoga identitet postaje društvena činjenica u smislu da ima materijalne posljedice za ljude. Neki identiteti sa sobom nose materijalne nepogodnosti, od napada na kvir pojedincu do zabrane pobačaja. Neki identiteti imaju materijalne prednosti, od prava na vlasništvo do zakona Jima Crowa.²⁹ Ti su identiteti društveno konstruirani i time postaju društvene činjenice. Nejednakosti nisu odraz nekog prepostojećeg prirodnog poretka. Zapravo se uzrok ovih materijalnih nejednakosti može naći u društveno-ekonomskom kontekstu u kojem one postoje. Taj kontekst određuje dominantni društveni poredak, a on je i dalje poredak kapitalizma i državne moći.

Ne može se, međutim, svaki čin diskriminacije ili opresije smatrati direktnim činom države ili kapitala. To posebno vrijedi kada razmatramo specifične manifestacije patrijarhata. Često se smatra da seksualni napadi i nasilje u obitelji spadaju u međuljudske razmire, a ne da imaju veće značenje u kontekstu izrazito patrijarhalnog društvenog poretka. Međutim, ako u čin nasilja nisu direktno uključeni niti država niti kapital, onda ne možemo ignorirati društveni okvir koji normalizira takvo ponašanje. U obzir moramo uzeti

²⁹ Naziv za državne i lokalne zakone na jugu Sjedinjenih Američkih Država kojima je od 1876. do 1965. godine bila legalizirana rasna segregacija; *op. prev.*

činjenicu da je institucija braka originalno bila vlasnički odnos i da je donedavno silovanje bilo prihvatljivo dok god se odvijalo u kontekstu braka. Ovo ne znači da postoji isprika za počinitelje. Oni još uvijek nameću patrijarhalni društveni sustav, unatoč tome što to (obično) ne rade službeno u ime države ili kapitala.

Možemo stoga opresiju temelju na identitetu vezati sa službenim zadaćama državne moći ili kapitalizma, ili pak s državnim, kapitalističkim društvenim poretkom. Razlika, međutim, postaje akademska. Problem je očito u ovom društvu, u društvenom poretku i institucijama koje ga stvaraju, održavaju i provode. Puno toga u vezi identiteta je društveno, pa tako i opresija koja ga okružuje: ona je rezultat međuljudskih odnosa, ne bilo kakve više sile.

Termin društveni konstrukt također znači da identitet nije fiksan, već se mijenja ovisno o čitavom nizu faktora. Napetost posebno postoji između onih koji profitiraju od nejednakosti i onih koje nejednakost opresira. U Sjedinjenim Američkim Državama tu napetost pokazuje u rasponu pokreta za identitetsko oslobođenje koji su ondje aktivni. Uz par značajnih iznimki (od kojih je jedan pokret za žensko pravo glasa) identitatarni pokreti dobili su na snazi 1960-ih kada je na demonstracijama i prosvjedima postalo uobičajeno skandiranje o crnačkoj moći, te povici “gej je okej” i “sestrinstvo je moćno”. Ove demonstracije i sukobi bili su mesta borbe oko toga što znači kada se koriste termini crnac_kinja, gej ili žena. Ako vam je

pripisan jedan od ovih termina, to je značilo da niste u potpunosti ljudsko biće, da postoji defekt kojeg nitko ne može ispraviti. Pokret Crnačke moći, Kvir i Ženski pokret osporavali su ideju da su ljudi definirani tim identitetima i da temeljem njih ne zaslužuju ravnopravnost. Ova osporavanja (budući da se svaki pokret u velikoj mjeri fokusirao na jedan određeni identitet) značila su ne samo da se politička nejednakost može propitivati, već da se mogu propitivati i same definicije identiteta. Drugim riječima, ljudi su počeli aktivno i svjesno stvarati vlastite identitete i istraživati ih u njihovom odnosu prema široj društvenoj strukturi.

Početno istraživanje identiteta pokazalo se korisnim te je pružilo bolje razumijevanje načina na koji su dominacija i njene specifične manifestacije (rasizam, seksizam, homofobija) povezane s državom i kapitalizmom. Šezdesete su godine bile općenito bile vrijeme kada su ljudi pružali otpor i dizali ustanke. Ti se događaji nisu odvijali odvojeno jedni od drugih; oni su zapravo bili dio šireg nezadovoljstva društvom u cjelini. No, kao što se puno energije 1960-ih rasulo u tradicionalne, krute oblike aktivizma i kontrolirani otpor, tako se rasuo i revolucionarni potencijal istraživanja identiteta.

S vremenom su nam ovi pokreti u nasljeđe ostavili organizacije poput Nacionalnog udruženja za boljitiak ljudi druge boje kože (National Association for the Advancement of Colored People; NAACP), Kampanje za ljudska prava (Human Rights Campaign; HRC) i Nacionalne organizacije za žene (National Organiza-

tion for Women; NOW) kao samoproglašene vođe u borbi za jednakost pred zakonom. Međutim, ono što treba istaknuti jest da je riječ o eksplicitno političkim organizacijama, koje političku jednakost traže putem političkih procesa. Stoga je jasno zašto se ove grupe bave identitetskim politikama.

Identitetske i anti-identitetske politike

S obzirom na političku učinkovitost ovih organizacija, njihov su model oponašali i drugi koji su htjeli reformirati trenutačni društveno-ekonomski poredak. Ovo je dovelo do toga da su identitetske politike postale središnji dio suvremenog političkog poretku Sjedinjenih Američkih Država. To posebno vrijedi za liberalni reformistički pokret čiji su istaknuti sudionici organizacije poput NAACP-a, HRC-a i NOW-a. S uspjehom u političkoj reformi oni su se (kao i veliki broj drugih organizacija koje rade u području identitetских politika) uklopili u dominantni politički diskurs. Ovdje se susrećemo s jednim od glavnih problema identitetских politika: grupe koje su se htjele boriti s opresijom na temelju identiteta su umjesto toga formirale partnerstva s onima koji od opresije profitiraju. Ovo partnerstvo odnosi se na mogućnost da se definira politička agenda određenog identiteta. U kvir zajednici to jasno pokazuje HRC s njihovim lobiranjem za zakone o zločinima iz mržnje, braku i vojnoj službi. Ovi zahtjevi pokazuju kako je HRC prihvatio logiku i tražio formiranje partnerstva s vladom i

tržištem. HRC se u suštini bori za asimilaciju u sustav koji stvara i provodi upravo onu opresiju protiv koje se bore, a ne za njegovo uništavanje.

Međutim, čak ni identitetske politike nemaju neograničenu moć unutar političkog mainstreama. Nekima čak i dojam da se odnosi moći u društvu mijenjaju predstavlja prijetnju. Ti reakcionari tvrde da se identitetskim politikama traži da određene grupe dobiju posebna prava. Ova pogrešna logika temelji se na ideji da problem nejednakosti pred zakonom ne postoji, budući da je ljudima Ustavom zajamčena jednakost. Čak i ako prihvatimo logiku države, značajna je diskrepancija između zakonske/političke jednakosti i društvene jednakosti.

Porast i jačanje ekstremno desnih identitetских politika još je jedan odgovor na njihovo prihvaćanje od strane ljevice. To dovodi do apsurda poput pokreta za prava muškaraca, pokreta za prava bijelaca i pojave grupa posvećenih očuvanju kršćanske kulture i identiteta. Unatoč njihovim očitim proturječnostima, možemo vidjeti vezu između ovih reakcionarnih stava. Svaki od njih je različita taktika koja vodi prema istom cilju: održavanju društva temeljenog na klasi s homofobnim, bijelim supremacističkim i patrijarhalnim strukturama koje ga održavaju. To je u suprotnosti s identitetskim politikama koje žele blago reformirati klasno društvo i njegove institucije.

Ukratko, danas postoji napetost između progresivnih identitetskih politika i reakcionarnih identitetskih politika. Neuspjeh obiju leži u njihovom oslanjanju na državu i kapitalizam kao temelje njihove vizije društva. Obje traže bolje upravljanje trenutnim društvenim poretkom. Jedno je jasno: u ovom društvu postoji podskup ljudi koji profitiraju od trenutnog društvenog poretka. Među njima su i kvir osobe, crni_činje, žene i svi drugi identiteti. Naši neprijatelji su političari, policija, zatvorski čuvari, stanodavci, šefovi. Oni se pojavljuju u svim oblicima.

Isto je tako jasno da su napadači na kvir osobe, silovatelji i rasisti u jednakoj mjeri neprijatelji oslobođenja. Dok u nekim slučajevima to nisu ljudi koji imaju pristup institucionalnoj moći ili njenu podršku, nasilje koje oni čine nije ništa manje stvarno ili važno. I uistinu, njihove su taktike preuzete direktno od države i one čuvaju sustav kontrole čak i nakon što su ih službeno napustile formalne strukture moći.

Identitet je značajan jer nas na različite načine marginalizira, a bliskost koja proizlazi iz sličnih ili dijeljenih iskustava je snažna. Međutim, moramo zapamtiti da je takav tip bliskosti beskoristan kada se integrira u sustav dominacije i kontrole. Takve bi bliskoštiti trebalo ohrabrivati budući da jačaju naše međusobne veze i potiču sukob s društvenim poretkom, bez obzira na to znači li to bacanje bombi na policiju ili izbacivanje silovatelja iz zajednice.

Anti-identitetske politike: perspektiva jedne kvir osobe miješanog rasnog porijekla

Među ljudima koji se suočavaju sa sličnim opresijama, temeljenima na društveno konstruiranim identitetima, stvara se poseban tip bliskosti. Problem, međutim, nastaje kada se značenje ovog tipa bliskosti proširuje, kao što je to slučaj s idejom rasnog ili rodnog jedinstva. Bliskost se ne može reducirati na puki identitet: primjerice, samo zato što sam ja osoba miješanog rasnog porijekla ne znači da dijelim bliskost sa svim crnim ljudima. Dok je velika vjerojatnost da dijelimo slična iskustva, sami doživljaj tih iskustava ne čini bliskost. Pitanje što je čini jako je široko i ne staje u granice ovog rada. Međutim, ono što je nama koji tražimo potpuno oslobođenje jasno, jest problem identitetskih politika.

Oni koji se unutar političke arene bave identitetskim politikama rade unutar prihvaćenih pojmove moći, promjene i borbe. Tako postaju još jedan lobi, još jedna interesna skupina kojoj su neki političari zahvalni, dok drugi rade protiv nje. Ljudi koji čine ove identitete u svemu su ovome pogubljeni; prestaju biti ljudi i postaju glasački blok kojim se trguje.

Ovaj nas je model iznevjerio. Naši životi nisu politička pitanja, stavovi koji se zauzimaju ili glasovi koji se dobivaju. Ne može nas se svesti na određene identitetske kategorije, svaki s pripadajućim lobista koji će nam pomoći da pridobijemo buržujske političare na svoju stranu. To je politički čorsokak.

Umjesto više politike, više novca za lobiste, više oglasa za kampanje, potreban nam je kraj političkog procesa.

Naposljeku, političari su ti koji su nas kriminalizirali ili ubijali. Kapitalisti su ti koji nas tjeraju da radimo kako bismo preživjeli, ili nas pak drže bez posla. Zašto onima koji nas marginaliziraju pišemo peticije da nas prestanu marginalizirati? Njima je u interesu da povećaju svoju moć nad nama ili da je barem održavaju istom. Istina je da ponekad učine male ustupke, no oni nas ne bi trebali pacificirati. Ti ustupci nisu oslobođenje i ponekad nisu čak oslobađajući. Proširenje bračnih prava? Dobivanje mogućnosti služenja vojnog roka? Ovi ciljevi su beskorisni jednostavno zato što su politički ciljevi; njihov je cilj promijeniti način na koji politički sustav funkcionira.

Poanta nije u tome da se jednakost postigne političkim procesom. Poanta je u uništavanju političkog procesa, a s njim i aparata koji održava klasno društvo. Ovo zahtijeva anti-političko gledište. Identitet ne smijemo tretirati kao politički koncept, već kao aspekt naših svakodnevnih života. Moja su me iskustva uvjerila da moramo uništiti trenutni društveno-ekonomski poredak. Moje razumijevanje homofobije čini me bližim drugim kvir osobama, ali neću glasati za gej brak. Moje razumijevanje rasizma čini me bližim drugim ljudima miješanog rasnog porijekla, no neću glasati za strože zakone o zločinima iz mržnje.

Jasno je da identitet ne možemo otpisati kao nevažan, budući da identiteti definiraju naša iskustva. Međutim, jednako je tako jasno da ne možemo dozvo-

liti održavanje identiteta koji su nam nametnuti. Stoga nastaje očita kontradikcija između nužnosti prepoznavanja društveno konstruiranog identiteta, dok u isto vrijeme pokušavamo uništiti klasno društvo koje takve identitete nameće. Ova kontradikcija je komplikirana, a reakcije na nju kreću se u rasponu od zanemarivanja uništavanja klasnog društva do zanemarivanja identiteta, i brojnih drugih argumenata koji se nalaze negdje između ova dva stajališta. Problem je u tome što nema kontradikcije. I zaista, ovo prvo je nužno za ovo drugo. Za uništenje klasnog društva nužna je analiza načina na koji funkcioniра. Ukratko, moramo upoznati neprijatelja. Međutim, važno je i izbjegći zamke esencijalizma; uvijek mora biti jasno kako šire društveno-ekonomski strukture konstruiraju ove identitete. Državna moć i moć kapitala nameću opresiju koja utječe na ljude raznih identiteta. Razumijevanje ovoga stvara premisu solidarnosti, budući da oni koji su marginalizirani unutar svoje zajednice stvaraju bliskosti s onima koji vode slične bitke. Uza sve to, razumijevanje povezanosti nečijeg identiteta i iskustva sa širim društveno-ekonomskih poretkom dopušta izgradnju solidarnosti izvan nekog određenog identiteta.

Važnost identiteta ne leži u identitetskim politikama, već u činjenici da dominantni društveni sustav konstruira identitet kako bi održavao kapitalizam i državnu moć. Opresija koja iz toga slijedi integralni je dio društvenog poretka u cjelini, bez obzira na to odvija li se nasilje na međuljudskoj, institucionalnoj ili

strukturalnoj razini. Opresija pomaže u izgradnji bliskosti, putem zajedničkih iskustava ili putem zajedničke borbe. Prepoznavanje identiteta i opresije na temelju identiteta kao društvenih činjenica dopušta stvaranje jače bliskosti, a veze između nečijeg iskustva i šireg društvenog poretku dopuštaju stvaranje solidarnosti među ljudima koji žele ukinuti državu, kapitalizam i njihovu dominaciju nad našim životima. Za ovo ukidanje nisu potrebni politički pregovori, već anti-političko organiziranje i djelovanje.

PREVELA Matea Grgurinović

Onkraj roda i nacije

Dovođenje u pitanje rodno uvjetovane želje koja proizlazi iz binarne podjele na gej i strejt zahtjeva kritičko propitivanje rodnih struktura koje su uokrijenjene u današnjem svijetu. Ono zahtjeva "kvir savez" marksizma i feminizma³⁰ utemeljen na vjernosti ideji "poroznosti rodnih granica".

Okretanje prema poroznim rodnim granicama ne implicira to da očekujemo da će s planete nestati žene i muškarci ili čak muški i ženski atributi. Ono znači osporavanje još uvijek snažnih očekivanja: tog da svako ljudsko biće koje susrećemo treba smjesta biti moguće identificirati kao muškarca ili ženu, i da će oni koji su identificirani kao muškarci i žene živjeti unutar krajnjih granica onoga što se smatra prihvataljivim muškim i ženskim ponašanjem. Umjesto toga,

³⁰ Cinzia Arruzza, "Prologue", u: *Dangerous Liaisons: The Marriages and Divorces of Marxism and Feminism*, The Merlin Press, London, 2013., str. 124.

kao što kvir pojedinci sve više tvrde, svaka osoba može utjeloviti karakterističnu i fluktuirajuću kombinaciju maskulinih i femininih atributa; i dok su interseks i trans osobe sve vidljivije, velik broj ljudi može imati “priješnja tijela” s karakterističnim i promjenjivim kombinacijama muških i ženskih fizičkih karakteristika. Jednom kada uništimo očekivanja o jednorodnim ljudskim bićima (što uključuje i lezbijke i gejeve), pred nama bi se moglo otvoriti široko područje slobode u odijevanju, ukrašavanju tijela, tipu građe tijela i ponašanju. Što se želje tiče, ljudi bi mogli biti sve više otvoreni tome da ih u različitim odnosima ili u različitim fazama ili trenutcima života privlače ili uzbudjuju različiti aspekti ili sjecišta maskulinog, femininog ili androginog.

Ništa se od ovoga ne može dogoditi bezbolno ili isključivo na razini pojedinca ili male skupine. Rod nije kulturna ili povijesna slučajnost, već je integralni dio rodno uvjetovanog sustava proizvodnje i reprodukcije. Neoliberalizam je na neki način rodnu dimenziju kapitalizma učinio fleksibilnjom i opcionalnom, dok je s druge strane – potkopavajući mehanizme kolektivne pomoći – osnovne rodne jedinice društva učinio neizbjegnjima. Tri desetljeća neoliberalizma izobličila su čak i LGBT politike. Radikalnu LGBT politiku treba oblikovati na nov i drugačiji način, pri čemu se treba odlučno opredijeliti za manje popularne borbe, poput one protiv diskriminacije trans osoba i za javno financiranje operacija prilagodbe spola. Također će biti potrebno i ponovno se poza-

baviti najvažnijim problemima socijalističkog feminizma – onima roda, obitelji i društvene reprodukcije – i pokazati što je točno u ovim pitanjima bitno za svakodnevni život i preživljavanje LGBT osoba. Oslobođenje LGBT osoba trebalo bi biti uključeno u cjelokupni program borbe za reproduktivnu slobodu i socijalizaciju brige o djeci i kućanskog rada – program koji je u sukobu s preduvjetima za održavanje stopa rasta i akumulacije kapitala.

Socijalizacija brige o djeci i kućanskog rada, kao i sve javne usluge, zahtijevaju javne resurse. S gledišta kapitala sve te stavke opterećuju prihode – posebice uzimajući u obzir neplaćeni rad u obitelji (koji još uvek u velikoj mjeri obavljaju žene, a kada je plaćen onda ga uglavnom obavljaju crnkinje, imigrantkinje i one s nižim prihodima) koji je jeftin – posebno u vrijeme krize. I štoviše, kako nas optužbe protiv crnih, imigrantskih i siromašnih obitelji stalno podsjećaju, obitelj još uvijek igra odlučnu ulogu u usmjeravanju djece i mladih prema produktivnom (profitabilnom) zaposlenju i u sprječavanju bilo kakvog ponašanja koje remeti poredak. Bilo kakav pokušaj LGBT zajednice da svoje potrebe zadovolji polaganjem prava na javne resurse ili obranom prava ne-homonormativnih kućanstava i zajednica, posebice mladih LGBT osoba koje bježe iz heteronormativnih obitelji i traže neovisnost, predstavlja izazov dominantnom neoliberalnom konsenzusu. Ovo se ne primjenjuje samo na zahtjeve za društvenom podrškom alternativnih kućanstava, bilo da je riječ o kućanstvima hidžri iz

Južne Azije ili Njujorčana koji su pobegli od doma. Primjenjuje se također i na pokušaje poticanja pokrivanja postojećih obitelji i zajednica iznutra. Ovakvi naporovi ovise i o tome imaju li LGBT osobe vlastite ekonomske resurse i saveznike koji su im potrebni da ojačaju svoju poziciju unutar vlastitih obitelji i zajednica iz kojih dolaze. Oni, dakle, ovise o poslovima, prihodima, mrežama i političkom organiziranju.

S borbom protiv privatiziranog kućanskog rada, otpor postojećim normama maskuliniteta i femininiteta predstavlja jednak izazov i heteronormativnoj obitelji. Heteronormativna obitelj ipak je jedno od prvih mjesto gdje se dodjeljuju muški i ženski identiteti (gdje se postaje "dječakom" ili "djevojčicom") i gdje se uče osnove očekivanog maskulinog i femininog ponašanja. Heteronormativne obitelji su također (u posljednje vrijeme i sve više) mjesto gdje djeca koja odstupaju od rodnih uloga počinju učiti kako postići vlastitu lezbijsku, gej ili transseksualnu normalnost. Stručnjaci se slažu u tome da je obitelj ključna, bez obzira na to koliku ulogu kasnije igraju mediji i škola – što je istina i sa stajališta kvir protu-stručnjaka.

Cilj velikog dijela napora LGBT zajednice pri uspostavljanju novih oblika obitelji ponovno je uspostavljanje veze sa širim zajednicama, što je u suprotnosti s kapitalističkom strujom koja nas želi atomizirati. No, kako bi to nastojanje bilo uspješno, potrebno je postaviti revolucionarno pitanje: "Jesu li sadašnji načini na koje kapitalizam organizira život – privatizacija reprodukcije i odgajanja djece; zahtjev da se što

više odraslih uvuče u tržište rada; smanjenje resursa dostupnih nuklearnoj obitelji – ujedno i najbolji načini obavljanja stvari?”.³¹

Aleksandra Kollontaj³² još je u prošlom stoljeću bila uvjerena da je “prinudna atomizirana obitelj osuđena na propast”, budući da je “ne samo beskorisna, već i štetna”.³³ U stremljenju prema svjesnijim, otvorenijim, kolektivnijim načinima organiziranja obiteljskog života, današnje bi se radikalne kvir politike trebale udružiti s radikalnim bolješevizmom koji je Kollontai zagovarala u prošlom stoljeću. Ova utopijska vizija trebala bi uključivati načine da se kvir osobe pridruže stvaranju ekonomskih alternativa³⁴ u svijetu u kojem će bujati autonomija i zajednice i pojedinca. Stvaranje alternativnih kućanstava koja su *LGBT-friendly* može doprinijeti ispunjavanju potrebe djece za “sigurnošću i kontinuitetom... bez ponavljanja intenzivnih, isključivih odnosa nuklearne obitelji” – koji mogu biti jednako intenzivni i isključivi u zajednici sačinjenoj od nedavno normaliziranih istospolnih

³¹ John D’Emilio, *The World Turned: Essays on Gay History, Politics, and Culture*, Durham, NC: Duke University Press, 2002., str. 190., 43.

³² Aleksandra Mihajlovna Kollontaj (1872-1952), feministkinja, publicistkinja, prva žena ministrica i veleposlanica na svijetu. Promicala je ideju “nove žene” koja teži oslobođenju i neovisnosti. Zastupala je ideju da tradicionalni brak i obiteljska svakodnevica ugnjetavaju ženu i samo temeljna promjena bračnih odnosa omogućava emancipaciju žene u društvu. *op. ur.*

³³ Alexandra Kollontai, *Selected Writings*, CT: Lawrence Hill and Company, Westport, 1978., str.71, 226.

³⁴ Janet R. Jakobsen, ‘Perverse Justice’, *GLQ*, 18(1): 19–45, 2012, str. 32

brakova s djecom. Tako se istinske alternative moraju odmaknuti od gaj i strejt normalnosti. One trebaju potvrditi vrijednost slobodno odabranih seksualnih i roditeljskih odnosa – prepoznajući u isto vrijeme da su seksualna autonomija te pristup vremenu i novcu ključni da bi do toga došlo.³⁵

Za sve roditelje i one koji to žele postati, bez obzira na njihovu seksualnost i načine na koje će postati roditelji, postoje velike prednosti oblika organizacije kućanstava u kojima ljudi koji nisu biološki roditelji dijele zadatke brige o djeci i njihova odgajanja, kao i zadovoljstvo života s djecom. Kollontaj je vjerovala da se očinstvo “ne bi trebalo uspostavljati putem braka”, nego dobrovoljno, te da bi majke mogле “učiti kako biti majke... sve” djece. “Komunističko će društvo na sebe preuzeti sve dužnosti vezane uz obrazovanje djece, no čari roditeljstva neće biti oduzete onima koji će ih moći cijeniti”, predviđjela je.³⁶ Društvo u kojem je obiteljski život organiziran više ili manje na ovaj način, jedino je uređenje u kojem istospolna želja može biti u potpunosti prihvaćena i integrirana u kućanstava i zajednice u kojima su ljudi odgajaju.

Postizanje istinski kvir svijeta zahtijevat će i stvaranje nove vrste internacionalizma koji se neće samo usprotiviti imperijalnoj vojsci i gospodarskoj sili, već i načinima na koji imperijalizam izobličuje

35 Johanna Brenner, *Women and the Politics of Class*, Monthly Review Press, New York, 2000., str. 215, 259.

36 Alexandra Kollontai, *Selected Writings*, CT: Lawrence Hill and Company, Westport, 1978., str. 230., 258.

naše ideje roda i seksualnosti. Kvir osobe danas žive u globaliziranom svijetu, povezani transnacionalnim tokom slika i artefakata, transnacionalnim turizmom i seksualnom trgovinom te migracijom kvir tijela diljem kontinenata. No homonacionalizam ograničava “istinski” lezbijski/gej identitet na privilegiju manjine “normalnih”, uglavnom bijelaca, srednjoklasnih žena i muškaraca iz imperijalističkih država. Potrebna nam je globalna i antirasistička solidarnost kako bismo uništili prepreke koje je stvorio homonacionalizam. Tada se globalna borba s heteronormativnosti i homonormativnosti može integrirati u globalni pokret protiv kapitalizma, čime se otvara mogućnost za svijet u kojem ni granice država, ni boja kože, ni vjerska uvjerenja neće biti prepreka erotskoj kulturi koja povezuje planet.

PREVELA Matea Grgurinović

Uništimo seksualnost

da bismo

Premda se kapitalistički poredak doima toleran-tnim, on u svim svojim oblicima (obitelji, školi, tvornicama, vojsci, zakonima i diskursu) kontinuirano podvrgava svu našu žudnju, sav naš seksualni i afektivni život diktaturi svoje totalitarne organizacije temeljene na eksploraciji, vlasništvu, muškoj moći, prihodu, profitu... On neumorno nastavlja svoju prljavu kastraciju, opresiju, mučenje i sakačenje tijela kako bi u naše meso upisao svoje zakone, kako bi u naše nesvjesno usadio svoje instrumente za reprodukciju ropsstva. Putem retencija, zapreka, ozljeda i neu-roza kapitalistička država nameće svoje norme, fiksira svoje modele, utiskuje svoje značajke, dodjeljuje svoje uloge, dijeli svoje programe... Svim putevima, kojima može doći do našeg organizma, ona u najdublje dije-love naše utrobe uranja svoje smrtonosno korijenje,

pljeni naše organe, odstranjuje nam životne funkcije, kvari naše užitke, svu našu “životnu” produktivnost podvrgava kontroli svoje zločinačke administracije. Od svakog pojedinca čini bogalja, odsječenog od vlastitog tijela, kojem su strane njegove želje.

stali

Putem društvenog terora, kojeg doživljavamo kao individualnu krivnju, snage kapitalističke okupacije, sa svojim sve rafiniranim sustavima agresije, provokacije i ucjene suzbijaju, isključuju i neutraliziraju sve naše prakse čija posljedica nije reprodukcija oblika dominacije.

Tako se u nedogled produljuje tisućljetna vladavina nesretne naslade, žrtve, rezignacije, institucionaliziranog mazohizma i smrti: vladavina kastracije koja proizvodi neurotičnog i marljivog “podanika”, pokornog radnika punog krivnje.

Prestravljuje nas taj stari poredak koji zaudara po leševima, te smo odlučili revolucionarnu borbu protiv kapitalističke opresije prenijeti tamo gdje je ona najdublje ukorijenjena: u samu srž našeg TIJELA.

na kraj

Prostor tog tijela, sa svim željama koje on proizvodi, želimo osloboditi od “strane” eksproprijacije. “Kroz njega” želimo “raditi” na oslobođanju društvenog prostora. Među njima nema granice: JA vršim opresiju

nad sobom jer je JA proizvod sustava opresije koji djeli u svim oblicima iskustva.

“Revolucionarna svijest” je samo obmana, sve dok ne prođe kroz “revolucionarno tijelo”, tijelo koje provodi vlastito oslobođenje.

Žene koje se bune protiv muške moći, stoljećima usađivane u njihova tijela, homoseksualci koji se bune protiv terorizirajuće normalnosti i “mladi”koji se bune protiv patološkog autoriteta odraslih, počeli su kolektivno otvarati prostor tijela subverziji, a prostor subverzije “neposrednim” potrebama tijela.

One i oni počeli su osporavati postojeći način proizvodnje želje, osporavati postojeće odnose između naslade i moći, između tijela i podanika, prisutne u svim sferama kapitalističkog društva – pa i među aktivistima.

masakru

One i oni su jednom za svagda slomili staru podjelu na “političko” i proživljeno iskustvo, podjelu koja donosi maksimalnu korist rukovodiocima buržoaskog društva, kao i onima koji tobože predstavljaju mase i govore u njihovo ime.

One i oni su utrli puteve velikoj pobuni života protiv instanci smrti koje se neprekidno uvlače u naš organizam i suptilno podvrgavaju proizvodnju naše energije, naših želja i naše stvarnosti imperativima uspostavljenog poretku.

Zacrtana je nova linija proboja, nova linija radikalnijeg i odlučnijeg suočavanja, linija kojom se “ne-izbjježno” raspodjeljuju revolucionarne snage.

tijela

Ne možemo više podnositi da nam kradu naša usta, naše anuse, naša spolovila, naše živce, naša crijeva, naše žile... da bi od njih napravili oruđe, dijelove sramnog mehanizma za proizvodnju kapitala, eksploracije, obitelji...

Ne možemo više podnositi da od naših sluznica, naše kože, od svih naših osjetilnih površina čine okupirane, kontrolirane, propisane i zabranjene zone.

Ne možemo više podnositi da naš živčani sustav služi kao posrednik sustavu kapitalističke, državne i patrijarhalne eksploracije, da naš mozak funkcionira kao kazneni stroj kojeg je programirala sveobuhvatna vlast.

Ne možemo više zadržavati našu spermu, naša govna, našu slinu i našu energiju prema zakonskim propisima i njegovim sitnim, kontroliranim transgresijama.

Želimo da se rasprsne frigidno, sputano i obamrlo tijelo kojeg kapitalizam uporno želi konstruirati od krhotina našeg živog tijela.

Naša želja za temeljnom slobodom da se upustimo u revolucionarnu praksu iziskuje da izađemo izvan naših “osobnih” granica, da “subjekta” u nama izvrнемo naglavačke, da umaknemo paralizi i “civilnom sta-

nju” kako bismo premostili prostore bezgraničnog tijela i živjeli u priželjkivanoj mobilnosti s onu stranu seksualnosti, s onu stranu normalnosti, njezinih teritorija i propisa.

Neki među nama osjetili su vitalnu nužnost da se “zajednički” oslobođimo utjecaja kojeg su nad nama izvršile snage koje suzbijaju i iznuđuju želju, i kojeg vrše nad svakom i svakim od nas “pojedinačno”.

Odlučili smo se suočiti sa svime što proživljavamo na osobnom, intimnom planu, istražiti ga i proživjeti kolektivno. Želimo srušiti betonski zid koji, u interesu dominantnog društvenog poretka, dijeli biće od privida, izrečeno od prešućenog i društveno od privatnoga.

Počeli smo rasvjetljavati mehanizme onoga što nas privlači ili odbija, našeg otpora, naših orgazama; počeli smo zajednički bistriti svijet naših reprezentacija, naših fetiša, opsesija i fobija. Počeli smo o “nepriznatom” razmišljati, pričati o njemu, ono je postalo materijal za naše političke erupcije, jer politika na društvenom polju manifestira temeljnu želju da se osjećamo “živima”.

Odlučili smo stati na kraj vlasti koja svemu što ima veze sa stvarnim funkcioniranjem senzualnih, seksualnih i afektivnih praksi, nameće nepodnošljivi veo tajne, kao što ga nameće funkcioniranju svake društvene prakse koja producira ili reproducira oblike opresije.

uništimo seksualnost

Zajedničkim proučavanjem naših pojedinačnih priča uspjeli smo otkriti do koje mjere čitavom našom željom upravljuju temeljni zakoni državnog, buržoaskog, kapitalističkog, judeokršćanskog društva i do koje je mjere ona podređena pravilima učinkovitosti, viška vrijednosti i reprodukcije. Usporedili smo naša pojedinačna "iskustva", ma kako "slobodna" nam se ona činila, i primijetili da se neprestano podvrgavamo stereotipima službene seksualnosti koja upravlja svim oblicima proživljenog i širi svoje djelovanje s bračnih kreveta na bordele, preko zahoda, klubova, tvornica, ispovjedaonica, seks shopova, zatvora, gimnazija, autobusa, grupnjaka...

Mi ne želimo izmijeniti tu službenu seksualnost – ili, jednostavno, tu seksualnost – kao što bismo mijenjali uvjete našeg pritvora. Ne, mi je želimo uništiti, satrti je, jer ona nije ništa drugo do li mašina vječne kastracije, mašina za reprodukciju – među svim bićima, uvijek i svugdje – temelja ropskog poretka. "Seksualnost" je jednako strašna u svojim restriktivnim oblicima kao i u onome što dopušta: jasno je da proces "oslobađanja" seksualnih praksi i "erotizacija" društvene stvarnosti, koju u promidžbene svrhe organiziraju i kontroliraju snage "naprednog" kapitalizma, imaju samo jedan cilj: povećati učinkovitost "reprodukтивne" funkcije službenog libida. Te prakse ne smanjuju seksualno nezadovoljstvo, već samo povećavaju frustraciju i količinu "manjka", čime se želja

transformira u kompulzivnu potrebu za konzumiranjem i osigurava "proizvodnju potrebe" koja pogoni kapitalizam. Između "bezgrešnog začeća" i prostitutke koja želi publicitet, između bračne obveze i voluntariističkog promiskuiteta buržoaskih grupnjaka nema razlike. U oba slučaja na djelu je ista vrsta cenzure. U oba slučaja perpetuirat će isti masakr tijela koje žudi, samo je strategija drugačija.

Ono što mi želimo, ono za čim žudimo je probiti paravan seksualnosti i njezinih reprezentacija te otkriti kakvo je zaista naše tijelo, naše živuće tijelo.

oslobodimo se dresure

Mi želimo osloboditi to živuće tijelo, denormirati ga, odblokirati i osloboditi svu njegovu energiju, sve želje, sav intenzitet kojeg je skršio društveni sustav propisivanja i dresure.

Želimo pronaći čist izraz svake naše vitalne funkcije i iskusiti njezin cjelovit potencijal da nas zadovolji.

Želimo otkriti elementarne osjete poput užitka u disanju, koji je ugušen opresivnim snagama i zagađenjem; užitka u jelu i probavljanju, koji je narušen ritmom produktivnosti i artificijelnom prehranom proizvedenom i pripremljenom prema kriterijima tržišne rentabilnosti; užitka sranja i naslade guzice, sistematski masakrirane pomnim dresiranjem sfinktera, putem kojeg kapitalistički autoritet u samo naše meso upisuje svoje temeljne principe (eksploatacijske odnose, neurozu akumulacije, mističnost vlasništva (*prop-*

riété) i čistoće (*propreté*); užitka radosnog i besramnog zadovoljavanja, ne zbog tjeskobe manjka, ili kao kompenzaciju, već iz pukog užitka zadovoljavanja; užitka vibriranja, mumljanja, govorenja, hodanja, gibanja, užitka u tome da se izrazimo, užitka delirija i pjevanja, igranja sa svojim tijelom na sve moguće načine. Želimo pronaći užitak u pružanju užitka, užitak stvaranja kojeg je nemilice satro obrazovni sustav zadužen za proizvodnju poslušnih radnika–konzumenata.

oslobodimo energiju

Želimo otvoriti naše tijelo drugom tijelu, drugim tijelima: prenijeti vibracije, pustiti energiju da slobodno kruži, kombinirati naše želje kako bi svatko mogao osloboditi sve svoje fantazije, sve svoje ekstaze. Želimo konačno bez krivnje i bez inhibicija vršiti sve one pojedinačne – ili grupne – pohotne prakse koje imamo neodoljivu potrebu prakticirati kako se naša svakodnevica ne bi pretvorila u polaganu agoniju koju nam kapitalističko i birokratsko društvo nameće kao model života. Želimo iz sebe iščupati gnojni tumor krivnje, tisućljetni korijen svih opresija.

Očito smo svjesni koliko prepreka moramo svladati da naše težnje ne bi ostale samo san male, marginalizirane manjine. Znamo da je oslobođanje tijela te senzualnih, seksualnih, afektivnih i orgazmičnih odnosa nerazdvojivo povezano s oslobođanjem žena i uklanjanjem svih vrsta seksualnih kategorija. Revolucija želje podrazumijeva uništenje muške moći te svih

modela ponašanja i sprege koje ona nameće, kao što podrazumijeva i uništenje svih oblika opresije i normalnosti.

Želimo raskrstiti s ulogama i identitetima koje dodjeljuje Falus.

Želimo stati na kraj svakom pripisivanju seksualnih razlika. Želimo da među nama više ne bude muškaraca i žena, gejeva i strejt ljudi, posjednika i posjedovanih, boljih i gorih, gospodara i robova. Mi želimo biti transseksualna, autonomna, mobilna, mnogostruka ljudska bića promjenjivih različitosti, kadra razmijeniti svoje želje, užitke, ekstaze i nježnosti, a da pri tom ne moramo funkcionirati unutar nekog sustava viška vrijednosti i moći, osim kroz igru.

Polazeći od tijela, od revolucionarnog tijela kao prostora proizvodnje “subverzivnih” sila, kao mjesta na kojem se vrši sva opresija, povezujući “političke” prakse s realnošću tijela i njegovog funkcioniranja, tražeći kolektivno sve puteve njegovog oslobođanja, mi proizvodimo i nastavít čemo proizvoditi novu društvenu realnost u kojoj se maksimalna ekstaza kombinira s maksimalnom sviješću. To je jedini put kojim možemo doći do sredstava za borbu protiv kapitalističke države na njezinom terenu. To je jedini put koji nas može uistinu OSNAŽITI naspram dominantanog sustava koji neprestano širi svoju moć, “slabeći” i “drobeći” svakog pojedinca, prisiljavajući ga da se oblikuje prema njegovim načelima, svodeći ga na psa.

PREVELA Sana Perić

ALYSON ESCALANTE

Rodni nihilizam: Anti-manifest

Uvod

Nalazimo se u slijepoj ulici. Aktualne politike trans-oslobodenja priklonile su se jednom iskupljujućem shvaćanju identiteta. Bilo to putem dijagnoze liječnika i psihologa ili putem osobne afirmacije u obliku društvenog iskaza, počeli smo vjerovati kako postoji neka unutarnja istina o rodu koju moramo otkriti.

Beskonačan niz postojećih političkih projekata utabali su stazu kojom trenutno koračamo; beskonačan broj zamjenica, etiketa i zastava s Parada ponosa. Aktualni trans pokret nastoji proširiti kategorije roda u nadi da će ublažiti štetu koju njegova politika stvara. Ta je pozicija naivna.

Judith Butler se na rod referira kao na “aparat kojim se vrši proizvodnja i normalizacija maskulinog i

femininog skupa s interpoliranim oblicima hormonalanog, kromosomskog, psihičkog i performativnog kojeg rod preuzima”.³⁷ Ako su trenutne liberalne politike naših trans drugova, braće i sestara ukorijenjene u pokušaju proširivanja društvene dimenzije koje ovaj aparat stvara, naš rad zahtijeva da se to sruši do temelja.

Mi smo radikali kojima je dosta pokušaja spašavanja roda. Ne vjerujemo da će nam to pomoći. Vidi-mo transmizoginiju s kojom se svakodnevno suočavamo, vidimo rodno uvjetovano nasilje s kojim su suočeni naši drugovi – i trans i cis – i shvaćamo da sam sustav takvo nasilje čini neizbjegnjim. Dosta nam je.

Ne težimo stvaranju boljeg sustava, budući da nas uopće na zanima postojeća politika. Sada zahtijevamo samo nemilosrdan napad na rod i načine društvene proizvodnje značenja i razumljivosti koju stvara.

U srži rodnog nihilizma leži nekoliko principa koje ćemo ovdje detaljno istražiti: antihumanizam kao temelj i osnovica, ukidanje roda kao zahtjev i radikalna negativnost kao metoda.

Antihumanizam

Antihumanizam je kamen temeljac na kojem počiva analiza rodnog nihilizma. On je ključna točka s koje počinjemo razumijevati našu trenutnu situaciju. Kada kažemo antihumanizam mislimo na odbacivanje esencijalizma. Ne postoji esencijalna ljudskost. Ne postoji ljudska priroda. Nema transrodnog sebstva.

³⁷ Judith Butler, *Undoing Gender*, Routledge, 2004., str. 42.

Biti subjektom ne znači dijeliti metafizičko stanje (ontološkog) bivanja s drugim subjektima.

Sebstvo, subjekt je proizvod moći. "Ja" u "Ja sam muškarac" i "Ja sam žena" nije "Ja" koje premašuje te izjave. Te izjave ne otkrivaju istinu o "Ja", već ga konstituiraju. Muškarac i Žena ne postoje kao etikete za određene metafizičke ili esencijalističke kategorije bića; oni su radije diskurzivni, društveni i lingvistički simboli koji su povjesno uvjetovani. Oni evoluiraju i mijenjaju se s vremenom; njihove su implikacije oduvijek bile određene političkom moći.

Ono što smo mi, sama srž našega bića, možda se uopće neće naći u kategoričkoj domeni bivanja. Sebstvo je konvergencija moći i diskursa. Svaka riječ koju koristite da definirate sebe, svaka kategorija identiteta u kojoj se pronalazite, rezultat je historijskog razvoja moći. Rod, rasa, seksualnost i svaka druga normativna kategorija ne upućuje na istinu o tijelu ili duši subjekta. Ove kategorije konstruiraju subjekt i sebstvo. Nema statičnog sebstva, nema dosljednog "Ja", nema povijesti transcendirajućeg subjekta. Na sebstvo se možemo referirati samo jezikom koji nam je dan, jezikom koji se tijekom povijesti radikalno mijenjao, i nastavlja se mijenjati u našem svakodnevnom životu.

Mi nismo ništa doli konvergencije velikog broja različitih diskursa i jezika koji su posve van naše kontrole, no opet osjećamo njihovo djelovanje. Plovimo tim diskursima, ponekad ih subvertiramo, uвijek preživimo. Sposobnost navigiranja ne ukazuje na metafizičko sebstvo koje djeluje iz osjećaja da treba

djelovati, već samo ukazuje na to da postoji simbolička i diskurzivna labavost koja okružuje naše ustrojstvo.

Stoga rod shvaćamo kroz određene termine. Vidimo ga kao specifičan niz diskursa koji su utjelovljeni u medicini, psihijatriji, društvenim znanostima, religiji i našim svakodnevnim interakcijama s drugima. Rod ne shvaćamo kao osobinu “onoga što stvarno jesmo”, već kao cjelokupan poredak značenja i razumljivosti unutar kojeg funkcioniramo. Ne vidimo ga kao nešto što bi stabilno sebstvo posjedovalo. Naprotiv, mi tvrdimo da je rod završena stvar u kojem je sebstvo sudjevalo, da je riječ o kreativnom činu putem kojeg se sebstvo konstruira i putem kojeg mu je dano društveno značenje i važnost.

Naša radikalnost ne može stati na ovome. Mi dalje tvrdimo kako se mogu pružiti povijesni dokazi koji će pokazati da rod tako djeluje. Rad velikog broja dekolonijalnih feministkinja pokazao je načine na koje su zapadne kategorije roda nasilno nametnute domorodačkim društvima što je zahtijevalo potpuni lingvistički i diskurzivni pomak. Kolonijalizam je proizveo nove kategorije roda i s njima nove nasilne načine nametanja niza rodnih normi. Vizualni i kulturni aspekti maskuliniteta i feminiteta promijenili su se tijekom stoljeća. Rod nije statičan.

Sve ovo ima praktičnu komponentu. Pitanje humanizma naspram anithumanizma je pitanje na kojem će se temeljiti debata između liberalnog feminizma i nihilističkog ukidanja roda.

Liberalne feministkinje kažu “Ja sam žena” i to znači da su duhovno, ontološki, metafizički, genetski i na bilo koji drugi način “esencijalno” žena.

Rodni nihilist kaže “Ja sam žena” i pritom misli na to da se nalazi unutar određenog položaja u matrici moći koja ga takvom tvori.

Liberalne feministkinje nisu svjesne načina na koji moć tvori rod i stoga ga se čvrsto drže kao načina vlastite legitimizacije u očima moći. Oslanjaju se na korištenje raznih sustava znanja (genetike, metafizičkih teza o duši, kantovske ontologije) kako bi moći dokazale da mogu operirati unutar nje.

Rodni nihilist, rodni abolicionist u samoj srži rodnog sustava vidi nasilje. Kažemo ne prihvaćanju roda. Želimo da nestane. Znamo da je pristajanje uz kategorije koje su formulirane s pozicije moći liberalistička zamka. Odbijamo se legitimizirati.

Izrazito je važno da se ovo shvati. Antihumanizam ne niječe življeno iskustvo velikog broja naše trans braće i sestara koji od rane dobi imaju iskustvo roda. Mi radije priznajemo da je takvo iskustvo unaprijed određeno kroz okvire moći. Prisjećamo se iskustava iz vlastitog djetinjstva. Vidimo da čak i u našoj transgresivnoj izjavi “Mi smo žene”, u kojoj niječemo kategoriju koju je moć nametnula našim tijelima, koristimo jezik roda. Referiramo se na ideju “žene” koja unutar nas ne postoji kao stabilna istina, već se odnosi na diskurse koji nas konstituiraju.

Stoga tvrdimo da nema istinskog sebstva koje može postojati prije diskursa, prije susreta s drugima,

prije medijacije simboličkog. Mi smo proizvodi moći. Što nam je stoga činiti? Završimo naše istraživanje antihumanizma povratkom riječima Judith Butler:

“Moje djelovanje se ne sastoji od nijekanja uvjeta moga stanja. Ako imam mogućnost djelovanja, ono nastaje zbog činjenice da me konstruira društveni svijet kojega nikada nisam izabrala. Činjenica da je moje djelovanje rascijepkano paradoksima ne znači da je nemoguće. To samo znači da je paradoks uvjet njegove mogućnost.”³⁸

Ukidanje roda

Čemu onda da težimo ako prihvatimo da se rod ne nalazi unutar nas samih kao transcendentalna istina, već da postoji van nas u području diskursa? Kada kažemo da je rod diskurzivan kažemo da ne nastaje kao metafizička istina van subjekta, već kao način posredovanja društvene interakcije. Rod je okvir, podsкуп jezika i niz simbola i znakova kojima komuniciramo, koji nas konstruiraju i koje mi konstantno konstruiramo.

Sustav roda stoga djeluje ciklično; mi se kroz njega konstituiramo, a konstituiraju ga i naše dnevne radnje, rituali, norme i izvedbe. Upravo je to spoznaja koja omogućava pobunu protiv tog ciklusa. Takva bi pobuna trebala bi poći od razumijevanja sustava kao duboko penetrativnog i prožimajućeg. Normalizacija je

38 Judith Butler, *Undoing Gender*, Routledge, 2004., str. 3.

podmuklo oprirodnila, prihvatala i apsorbirala otpor.

U ovom trenutku postaje primamljivo prigrlići određene liberalne politike. Nebrojeni teoretičari i aktivisti tvrde da bi naše iskustvo transrodnog utjelovljenja moglo predstavljati prijetnju procesu normalizacije roda. Čuo se prijedlog kako bi nebinarni rodni identitet, trans i kvir identiteti mogli predstavljati subverziju roda. To je nemoguće.

Etiketiravši se kao rodno nebinarne osobe, i dalje smo uhvaćene u okvire roda. Preuzimanje identiteta kroz odbijanje rodne binarnosti još uvijek znači prihvaćanje binarnosti kao referentne točke. Otpor samo rekonstruira normativni status binarne podjele. Otpor je već normaliziran; postavljen je okvir i jezik kroz koji se otpor može artikulirati. Nije stvar samo u tome da se naš verbalni otpor odvija u jeziku roda, već i da je podrivanje roda koje činimo putem odijevanja i djelovanja zapravo subverzivno samo kada se referira na norme.

Ako nas identitetske politike rodno nebinarnih osoba ne mogu osloboediti, onda vrijedi i to da nam ni identitetske politike trans ili kvir identiteta ne pružaju nikakvu nadu. Unatoč tome što pokušavaju rod "izvoditi" drugačije, oba identiteta upadaju u zamku time što se i dalje referiraju na normu. Temelj takvih politika leži u logici identiteta koja je i sama proizvod modernog i suvremenog diskursa moći. Kao što smo već temeljito objasnili, nema stabilnog identiteta na koji se možemo pozvati. Stoga je svaki poziv na revolucionaran ili emancipatorski identitet samo pri-

stajanje uz određene diskurse. U ovom slučaju to je diskurs roda.

No to ne znači da su osobe koji se identificiraju kao trans, kvir ili rodno ne-binarnе krive za rod. To je pogreška tradicionalnog radikalnog feminističkog pristupa. Odbacujemo takve tvrdnje, budući da one predstavljaju napad na one kojima je rod nanio najviše štete. Čak i ako je devijacija od norme prihvaćena i neutralizirana, ona se i dalje kažnjava. Kvir, trans i rodno ne-binarno tijelo još je uvijek poprište ogromnog nasilja. Našu braću i sestre, naše drugove i dalje ubijaju, oni još uvijek žive u siromaštву, u sjeni. Ne odričemo ih se jer bi to značilo da se odričemo sebe. Umjesto toga tražimo da se povede iskrena rasprava o dosezima naših politika i pronađe novi način da se krene naprijed.

Isticanjem ovoga stava, ne želimo se obračunati samo s određenim formulacijama identitetskih politika, već i s cjelokupnom potrebom za identitetom. Mi tvrdimo da popis osobnih zamjenica koje ljudi koriste i koji se širi u nedogled, raste sa sve većim nijansama oznaka raznih seksualnih i rodnih izraza, kao i pokušaji da se stvore nove identitetske kategorije, jednostavno nisu vrijedni truda.

Pokazujući da identitet nije činjenica, već društveni i diskurzivni konstrukt, shvaćamo da stvaranje novih identiteta nije naglo otkriće do tada nepoznatih iskustava, već stvaranja novih uvjeta na temelju kojih se možemo formirati. Kada proširujemo kategorije roda tada stvaramo nove, suptilnije kanale kroz koje moć može djelovati. Ne oslobađamo sebe, već upada-

mo u zamku nebrojenih, nijansiranih i moćnijih normi. Svaka kategorija je novi lanac.

Korištenje ove terminologije nije hiperbolično; ne možemo dovoljno naglasiti važnost nasilja koje proizvodi rod. Svaka trans žena koja je ubijena, svako interseks novorođenče koje je prisilno operirano, svako kvir dijete koje je izbačeno na ulicu žrtva je roda. Svakodstupanje od norme se kažnjava. Čak iako je rod prihvatio to odstupanje, još uvijek ga kažnjava. Proširenje norme predstavlja i proširenje devijacije, odnosno proširenje načina na koje možemo biti izvan diskurzivnog idealja. Beskonačni rodni identiteti stvaraju beskonačan niz novih prostora odstupanja koji će biti nasilno kažnjeni. Rod kažnjava odstupanje, stoga rod mora nestati.

I tako dolazimo do potrebe za ukidanjem roda. Ako su svi naši pokušaji proširenja propali i ako su nam samo postavili nove zamke u koje možemo upasti, tada mora postojati novi pristup. Činjenica da je propao pokušaj proširivanja pojma roda ne implicira da bi sužavanje pojma moglo služiti svrsi. Taj impuls užasno je reakcionaran i mora nestati.

Reakcionarni radikalni feminism ukidanje roda vidi kao takvo sužavanje. Prema njima moramo ukinuti rod tako da spol (fizičke karakteristike tijela) mogu biti stabilna materijalna baza na kojoj se možemo grupirati. Ovo svim srcem odbijamo. Sam spol je utemeljen u diskursu, iza kojeg stoji autoritet medicine, nasilno nametnut tijelima interspolnih pojedinača. Ne, povratak jednostavnijem i užem razumijeva-

nju roda (čak i ako je shvaćen materijalistički) neće proći. Moramo se oduprijeti samom normativnom kategoriziranju tijela. Ni sužavanje ni proširenje pojma neće nas spasiti. Jedini je put onaj uništenja.

Radikalna negativnost

U središtu ukidanja roda je negacija. Ne težimo njegovu ukidanju tako da bismo se mogli vratiti istinskom sebstvu. Nije da će nam ukidanje roda omogućiti da postojimo kao istinske ili prave verzije sebe, oslobođeni određenih normi. Takav bi zaključak bio u proturječnosti s cjelinom naših antihumanističkih tvrdnji. Stoga moramo skočiti u bezdan.

Ovdje je potreban trenutak lucidnosti i jasnoće. Kada kao proizvodi diskursa moći težimo njegovu ukidanju i uništenju, tada činimo najveći zamislivi rizik. Zadiremo u nepoznato. Izgorjet će svi termini, simboli, ideje i stvarnosti kojima smo oblikovani i ne možemo znati ili predvidjeti što će biti kada izademo na drugoj strani.

Zato moramo prihvati stav radikalne negativnosti. Svi prijašnji pokušaji afirmativnih ili ekspanzionističkih rodnih politika su nas iznevjerili. Moramo prestati s pretpostavkama o tome kako bi oslobođenje ili emancipacija mogli izgledati, budući da su i sami utemeljeni u ideji sebstva koja ne može izdržati propitivanje; to je ideja koja je dugo korištena za ograničavanje naših horizontata. Samo potpuno odbacivanje, odmak od svake poznate ili razumljive budućnosti

nam može ponuditi mogućnost neke uistinu drugačije budućnosti.

Iako je rizik velik, on je nužan. No opet, ulazimo u nepoznate vode. I ovdje vreba opasnost; postoji stvarna mogućnost radikalnog gubitka sebstva. Sami termini kojima jedni druge prepoznajemo mogli bi biti uništeni. No nema drugog izlaza iz ove dileme. Svaki dan nas napada proces normalizacije koji nas kodificira kao devijantne. Ako se ne izgubimo u trenutku negativnosti, uništit će nas *status quo*. Imamo samo jedan izbor, k vragu i rizik!

Ovo jasno oslikava neprilike u kojima se nalazimo. Iako je rizik koji dolazi s prihvaćanjem negativnosti velik, svjesni smo da bi nas i alternativa uništila. Ako u procesu izgubimo sebe, jednostavno nas je snašla ista sudbina koja bi nas i inače snašla. Stoga s ovim odrijetim odbacivanjem, odbijamo i prepostavke o tome što budućnost donosi kao i to što bismo mi u toj budućnosti mogli biti. Odbacivanje značenja, odbacivanje poznatih mogućnosti, odbacivanje bivanja samog. Nihilizam. To je naš stav i naša metoda.

Neumorna kritika postojećih rodnih politika stoga je početna točka, no do nje se mora oprezno doći. Jer ako samo kritiziramo njihove normativne temelje, opet ćemo samo upasti u zamku neutralizirajuće moći normalizacije. Stoga kažemo odlučno “ne” traženju novih alternativa i programa djelovanja. Prošli su dani manifesta i platformi. Negacija svih stvari, uključujući i nas, jedini je način kojim ćemo ikada išta moći dobiti.

PREVELA Matea Grgurinović

Prema insurekcionističkom transfeminizmu

Uvećem djelu suvremenog diskursa insurekcionističkog feminizma, TRANS OSOBE SU I DALJE STRANCI I ZOPĆENICI. Eseji o počiniteljima seksualnih prijestupa koji "imaju muška tijela" i "socijaliziranim muškarcima i ženama" ne ostavljaju puno prostora za analizu načina na koji su trans osobe povjesno bile povezane s funkcioniranjem rodnog režima i razvojem kapitalizma kao sistema. Ovdje ćemo intervenirati u diskurs s onim što bismo mogli nazvati insurekcionističkim transfeminizmom, analizom načina na koji su trans tijela povezana s naslijedjem kapitalizma i mogućnostima življenja komunizma i širenja anarchije. Ovo *nije* molba za uključivanjem, niti je artikulacija identitetskih politika, već je ovo artikulacija razloga za uključenje u pobunu i komunizaciju s onima

koji dijele naše želje, a možda i preliminarni set ideja o tome kako se naše vlastite pozicije mogu iskoristiti u tom procesu. Međutim, kako bismo mogli zamisliti sve mogućnosti subverzije, moramo prvo prepoznati historijske odnose kapitalizma i formiranja trans subjekta.

Odnos između kapitalizma i trans subjekta je kontroverzan. I dok je velik broj teoretičara poput Leslie Feinberg pokušao povezati univerzalni i ahistorijski narativ trans osoba kroz povijest i diljem svijeta, mi taj zadatak vidimo kao nešto što u konačnici neće uspjeti uzeti u obzir konkretne ekonomski i društvene uvjete koji su omogućili nastajanje svake specifične instance rodne varijantnosti. Rodni nekonformizam nije stabilan ili koherentan fenomen koji se pojavljuje u povijesti zbog istih uvjeta, već ovisno o kontekstu može imati cijeli niz značenja. I dok se zasigurno može koristiti za analiziranje načina na koji je kapitalizam ustanovio rodne sustave temeljene na binarnim podjelama kao način organiziranja reproduktivnog rada u kolonijalnim kontekstima s različitim rodnim režimima, ovaj će moći započeti prvim narativima transrodnosti koji se početkom 20. stoljeća javljaju u Sjedinjenim Američkim Državama. Oni su usko povezani sa širenjem kapitalizma i njegovim zadiranjem u područje eksperimentalnih medicinskih postupaka koji su potaknuli prve operacije prilagodbe spola. Zahvљajujući operaciji prilagodbe spola Christine Jorgensen, transrodnost je već do 1950-ih zadobila pozornost američke javnosti. Jorgensenina priča, kao i

neke ranije priče, postale su model narativa transrodnog identiteta u kojem se subjekt osjeća kao da se nalazi u “pogrešnom tijelu”, da operacijom postaje cijelovita osoba te da se takvom tranzicijom smanjuje jaki osjećaj rodne disforije. Upravo u ovom narativu nalazimo formiranje iskustva rodne disforije koji definira konkretni “trans” subjektni položaj.

Kapital je u isto vrijeme stvorio mogućnost da trans osobe mijenjaju svoja tijela na koji god to način žele, te je također, koristeći biomedicinske i psihološke aparate, razvio više načina discipliniranja trans tijela. Dva najistaknutija aparata su Standardi medicinske pomoći (*Standards of Care*), koji nameću rigorozne standarde femininosti i patnje kao prve korake koji su nužni za dobivanje pristupa medicinskim tehnologijama za tranziciju. Tu su i razne “škole bontona” koje su se nalazile u velikom broju GID klinika (klinike rodnog identiteta; Gender Identity Clinics; *op.prev.*) u kojima se radilo na tome da se trans žene pravilno re-socijalizira u “prave dame” s pravilnim manirama, ljupkosti i svim drugim femininim odlikama “prirodnih žena”. Želje trans subjekata se lako ukalupljuju u ono što je za kapitalizam profitabilno, bez obzira jesu li to nebrojeni tretmani laserskog uklanjanja dlaka, operacije prilagodbe spola ili hormonalna terapija. Trans subjektivnost je, dakle, vezana uz kapitalističke uvjete i tehnikе discipliniranja koje su omogućile njegov uspon. Međutim, ove riječi koristimo oprezno, budući da u isto vrijeme prepoznajemo načine na koje su “radikali” i “feministi” iste izraze koristili kao

način konstruiranja trans žene kao objekta taštine i umjetne femininosti koje je stvorio kapitalizam. No opet, načini na koji su trans subjekti i trans tijela konstruirani nisu ništa više vezani uz povijest kapitalizma i dominacije nego što su to načini na koji su konstruirani identitet i tijelo žene, ili rasni identiteti i tijela.

Ipak, ne impliciramo da se trans identitet temelji na određenom obliku tjelesne modifikacije ili pristupa medicinskoj tehnologiji, već da su ti raniji narativi trans iskustva i tehnike discipliniranja koje takve identitete oblikuju poslužile kao temelj za nastanak trans identiteta. Bez obzira je li to uključivalo širenje termina konstituiranja političke "trans zajednice" na temelju dijeljenja osjećaja disforije ili nastanka kvira kao politizirane subjektivnosti koja je postala glavni termin postmodernizma. Transfeminizam je, potom, nastao kao teorija posvećena artikulaciji trans govorećeg subjekta. No u kapitalizmu uvijek ima dovoljno prostora za prihvaćanje nebrojene količine rodnih subjektivnosti koje kapitalu mogu stvoriti vrijednost. Trans teorija se na ovaj način suočava s ograničenjima koja su slična ograničenjima feminističke teorije koja je proizvela, ništa manje brutalan, feminizirani oblik kapitala. Zadatak je, dakle, stvoriti insurekcionističku teoriju temeljenu na stvaranju trans tijela koja nemaju funkciju u procesu stvaranja vrijednosti, a koji iziskuje njihov identitet kao trans osobe, kao žene, kao ljudskog bića. Kao trans osobe osjećamo kako nam se tjelesnost nasilno nameće u

pokušaju da nas se učini razumljivima, da se stanje naših tijela koristi za razumijevanje našeg roda i da nam se prodaju tijela “koja izgledaju prirodnije”. Kada u komunikaciji s drugima “ne prolazimo” kao niti jedan od dva roda, osjećamo kako su naša tijela bitnija od naših izabralnih identiteta. Kao trans žene osjećamo naslijede trans subjektivnosti unutar kapitalizma, kao što osjećamo i to kako nas uništava težina ženske tjelesnosti. Svaki put kada nas siluju i pretuku, kada se prema nama odnose s visoka i kada se ponašaju kao da smo jebozovna *she-male* igračka za seks, osjećamo inherentno nasilje rodne podjele rada. No u takvom tipu iskustva možemo vidjeti mogućnosti koje ljudski štrajk nudi trans ženama.

Trans žene osjećaju tjelesnost na jedinstven način. Dok se kapital nuda da će žensko tijelo moći nastaviti koristiti kao proleterski stroj za reprodukciju radne snage, tijela trans žena ne mogu proizvoditi radnike i stalno ih se vidi kao neprirodne. Možda potencijal ljudskog štrajka leži u valoriziranju ove nesuradnje u reprodukciji i svjesnog širenja te nesuradnje na sve oblike reproduktivnog rada. Ostaje za vidjeti kako će se to odvijati, no u ovome napadu na prirodu koju prizvodi kapitalizam i matrice heteronormativnosti koje su ključne za funkciranje kapitalizma, vidimo veze između ljudskog štrajka trans žena i materijalizacije nereproduktivne, isključivo negativne kvir sile. Čini se da ni trans žena nema budućnosti pa će stoga putem izgradnje ove negativne sile imati udjel u uništavanju svega, a u tom procesu ukinuti i sebe. U svakom sluča-

ju mi nemamo odgovore koji će uništiti ovakvo društvo, koji će dovesti do kraja društvene reprodukcije ovoga svijeta. No opet, kao trans žene znamo da je svaki napad na kapital napad na mehanizme rodne oprešije i da je svaki napad na rodno uvjetovano nasilje u našim životima napad na mehanizme kapitala.

Rodni štrajk je ljudski štrajk.

PREVELA Matea Grgurinović

Moja rodna zamjenica je negacija

Pittsburgh, Rujan 2009.

Učetvrtak navečer – nakon radikalnog kvir motivacijskog govora o neredima – formirao se *black block* kao četvrta runda uličnih borbi toga dana. Ovaj posebno brutalan *black block* (kasnije nazvan *Bash back!*) kretao se Oaklandom razbijao prozore, prevrtao i palio kontejnere.

Prijatelj komentira: “Što je tako kvir u vezi toga? Ljudi su samo bili obučeni u crno i palili stvari na ulici”.

Mi uzvraćamo: praksa nošenja crne odjeće i uništavanja svega možda je najkvir gesta ikad.

Ona zapravo zadire u samu srž stvari: biti kvir znači negirati. Na ovom sjecištu naših devijantnih tijela eksperimentirali smo s omasovljenjem i pritom problematizirali granice naših tijela. Vilinski štapići,

tijare, čekići i maske pripojeni su našim udovima kao opasni protetski implantanti. Desakralizirali smo i uporabili kamenje, kontejnere i crne šljokičaste haljine – bacali smo ih kroz prozor, palili i njima ogrnuli naša ramena, čime su postali nešto glamuroznija interpretacija odjeće za nerede. Granice našeg sebstva dalje su se rastakale na podove pune razbijenog stakla i smeća koje se dimilo diljem našeg igrališta.

Kvir ljudi su bez oklijevanja sa sebe skinuli ograničenja identiteta tako što su u različitoj mjeri postali autonomni, mobilni i višestruki. Razmijenili smo želje, zadovoljstva, ekstaze i nježnosti, mimo proizvodnje viška vrijednosti za strukture moći. Mišićave ruke sagradile su barikade i razbijale stvari uz zvukove *riot grrrl* himni (ili su to bili *La Roux*?).

Ako je točna teza da je rod uvijek performativan, tada naša performativna sebstva rezoniraju s najkvir rodom od svih: onim potpunog uništenja. Od sada je rodna zamjenica koju preferiramo zvuk polomljena stakla, težina čekića u našim rukama i gadljivo slatka-sta aroma govana koja gore. Obraćajte nam se u skladu s tim.

Marš je sa svojim divljanjem nastavio niz ulicu Forbes kada smo naišli na nekog seronju kvazinapadača kvir osoba koji nas je nazvao pederčinama. Na toj smo budali, prije nego što je shvatio svoju pogrešku, ispoljili malo hladnokrvnog sadizma. Udarcima ruku i nogu kojima smo ga obasuli i velikom količinom suzavca pokazali smo mu gdje je pogriješio. I prije nego što je pao na pod izokrenuta je

imunitarna logika biomoci. Njegova moć da oblikuje naša tijela i da ih izloži smrti urušila se u sebe samu. Da, naša su tijela oblikovana, no u čudovišna plovila mogućnosti i pobune. On je umjesto toga postao naš objekt, izložen našem nasilju.

Ulice (i zahodi, i hoteli, i uličice) Pittsburgha protekli su tjedan bile zasićene spajanjem naših grubih prijestupa i gadnih želja. S razuzdanom neodgovornošću uništavali smo, jebali se, borili i svršavali po cijelom simboličnom terenu politike, uskladeni jedino u našoj žudnji za neredom. Koristeći otpor naših tijela protiv ograničenja samog, nismo htjeli poslati nikakvu poruku – umjesto toga odabrali smo to da za sobom ostavimo ruševine granica i opipljivi put uništenja. Oslobađanje naših nasilnih žudnji nad homofobnim članovima fakultetskih bratstava i beživotnim dnevним ovisnostima prelilo se dok smo tražili dodatnu stimulaciju. Navlažili smo se i dobro svršili u gomilu prljavog novca, iskvarili smo svaki pedalj sterilnosti spermom naših znojnih tijela – bolnih od čistog zadovoljstva. Naša prevrtljiva tijela koja traže zadovoljstvo sukobila su se s manjim stvarnostima i iz toga su sukoba izašla pobjedonosna. Ostavili smo najkvir tragove nad slomljenim dijelovima kaptala kojeg smo počastili našim prisustvom.

To ljeto su postavljena dva pitanja. U Chicagu: "barikadirati ili ne barikadirati?" I u New Yorku: "boli li nju briga za pobunu?". U četvrtak smo na oba pitanja dobili pozitivan odgovor. Što se barikada tiče, njima se možemo baviti jedino tako da ih učinimo višima, jači-

ma i strašnijima. Na drugo pitanje odgovaramo oblikom života koji se može shvatiti kao jedinstvo barikada i neobrijanih nogu. Čak štoviše, sintezu *strap-on* kurčeva, čekića, ekscentričnih perika, cigli, vatre, suzavaca, lizanja, *fistinga* i ultranasilja – zauvijek.

PREVELA Matea Grgurinović

Kvir pojmovnik

Cis – osoba čiji rodni identitet odgovara spolu pripisanom pri rođenju.

Heteronormativnost – normaliziranje i oprirodnjavanje određenih načina ponašanja u svrhu lakšeg upravljanja tijelima od strane države, znanosti i demografije kako bi se stvorili preduvjeti za ekstrakciju viška vrijednosti; heteronormativnost je element društvenog karaktera robne proizvodnje u kapitalizmu koji održava distinkciju između produktivnog i neproduktivnog rada, osigurava reprodukciju radne snage i održava pokornost u obje sfere; održava se nasiljem. muškarac, žena, Dijete, budućnost, Obitelj, progres, monogamija, penisi i vagine, romantična ljubav, rad, produktivnost, radnik i kolhoskinja.

Homonormativnost – “postignuće” lezbijskih i gej srednjoklasnih aktivistkinja da i isto-rodni parovi dobiju “privilegiju” biti uključeni u gore skicirani rodni režim (vidi heteronormativnost).

Interspolnost – tijela na čija se obilježja ne mogu primijeniti kategorije za “muško” ili “žensko”, tijela koja izazivaju disciplinirajuće pojmove medicine i biologije (govori se o hormonalnom spolu, kromosomskom spolu, genitalnom spolu i još nekim spolnim karakteristikama), a opet su sasvim obična, naprosto ljudska tijela. Među interspolnim osobama postoje veoma različita tijela, iskustva i identiteti. Ne postoji jedinstveno iskustvo interspolnosti. Potencijalna su prijetnja kapitalizmu i državi jer se takva tijela teže mogu instrumentalizirati za reprodukciju i reproduktivni rad te prijete naturalizaciji heteronormativnih koncepcija spola koje učvršćuju rodnu podjelu rada.

Jedno-rodno (ljudsko biće) – osobe čiji je rodni identitet poravnat s idejom bivanja isključivo “ženom” ili “muškarcem” i koje bivaju jednoznačno prepoznate kao takve.

Kvir/kvir rodno – identitet kojeg koriste osobe raznolikih iskustava u vezi roda i seksualnosti, ali mahom osobe 1) čije se iskustvo roda i/ili seksualnosti ne može obuhvatiti ostalim pojmovima iz akronima LGBTI, 2) osobe koje žele politički

naglasiti svoju suprotstavljenost heteronormativnim poimanjima spola, roda i seksualnosti i 3) osobe koje naprsto preziru bijedu orođenog života i sve strukture (državu, kapitalizam, religije itd.) koje ju podržavaju, mada one često izbjegavaju i termin kvir budući da je već napunjen raznim fiksiranim i kontrolabilnim značenjima. Neke od osoba pod 2) također žele izvoditi svoju seksualnost i rodnost u javnosti, odnosno politizirati rod, seks, međuljudske odnose, ljubav, rad, privatnost, politiku... ovdje prisvajanje kvir identiteta često dolazi uz teorijska i aktivistička promišljanja vlastite smještenosti u zadatosti rodnih režima. Osobe pod 3) često su insurekcionistkinje i teroristi jer ne žele samo negirati vlastito ne imanje fiksног rodnog identiteta, nego nastoje uništiti rod kao takav.

Ne-binarno – rodni identitet koji označava negativnost, ali ne i indiferentnost prema rodnoj binarnosti, odnosno rodnom režimu koji prepoznaže samo dva roda kao legitimna – muški i ženski. Prisvajanje ovog identiteta ponekad dolazi iz spoznaje da muški i ženski rod nisu ontološke kategorije, te da bivanje nekog roda nije koekstenzivno s bivanjem ljudskim bićem, što omogуава mišljenje o sebi (i drugima) mimo uobičajenih rodnih pojmoveva. Definicije i iskustva ne binarnosti variraju od osobe do osobe. Neke nebinarne osobe smatraju sebe trans osobama, neke ne.

Rodno fluidno – rodni identitet koji opisuje iskustvo roda koje varira kroz vrijeme između “ženskog”, “muškog” i drugih identiteta – ponekad je više ili u potpunosti “žensko”, ponekad je više ili u potpunosti “muško”, ponekad je i jedno i drugo istovremeno, ponekad je i jedno i drugo istovremeno – ali u različitim omjerima, ponekad nije odredivo; ili iskustvo roda mimo kategorija “ženskog” i “muškog” koje obično koriste osobe čije je rodno izražavanje nekoherenčno, promjenjivo, nestabilno... Definicije rodne fluidnosti i iskustva variraju od osobe do osobe. Neke rodno fluidne osobe smatraju sebe trans osobama, neke ne. Ne rodno fluidne osobe smatraju se također rodno ne binarnima, neke ne.

Rodna varijantnost – rodni identitet i/ili rodno izražavanje koji nisu u skladu s normama izražavanja “muškog” i “ženskog” roda. Često se koristi kao krovni pojam za raznolika izražavanja roda kod djece, prije negoli budu uokvirena nekim identitetom.

Trans – krovni pojam za osobe čiji je rodni identitet drugačiji od spola koji im je pripisan pri rođenju. Može uključivati iskustvo koherentnog muškog ili ženskog rodnog identiteta, ili pak iskustvo roda koje se ne može definirati pojmovima “muško” ili “žensko”. Mogu biti upregnute u produktivni i reproduktivni rad, potrošnju i društvo spektakla, ali

se zbog diskriminacije i nasilja često nalaze izvan produktivne sfere kao i izvan primarne obitelji. Potencijalna prijetnja kapitalizmu i državi jer se trans tijela teže mogu instrumentalizirati za reprodukciju i reproduktivni rad, a trans identiteti, kao i drugi LGBTQ+ identiteti, prijete naturalizaciji rodnih pojmoveva koji učvršćuju rodnu podjelu rada.

Tranzicija – proces u kojem osoba mijenja vanjsku prezentaciju kako bi ona više odgovarala rodnom identitetu, ili kako bi okolini bilo jasnije čitljivo kojem rodnom identitetu osoba pripada. Nekad uključuje samo promjenu zamjenica, nekad promjenu imena, nekad promjenu glasa, nekad promjene na tijelu putem hormonalne terapije, nekad putem medicinskih zahvata. Može uključivati samo neke od tih elemenata, a može uključivati i sve. Ne postoji prepisana ruta, niti propisan cilj.

NASLOV: Nepomirljivo — radikalni kvir protiv roda, države i kapitala

UREDNUĆA: Lina Gonan

IZDAVAČ:

Multimedijalni institut

Preradovićeva 18

HR-10000 Zagreb

TELEFON: +385 [0]1 48 56 400

FAX: +385 [0]1 48 55 729

E-MAIL: mi2@mi2.hr

URL: <http://www.mi2.hr>

BIBLIOTEKA: mala mamina biblioteka

UREDNICI BIBLIOTEKE: Tomislav Medak & Petar Milat

PRIJEVOD: Matea Grgurinović, Sana Perić, Franko Burolo, Ivan Tomašić

REDAKTURA I LEKTURA: Lina Gonan, Ivana Pejić

KVIR POJMOVNIK PRIREDILA: Mia Gonan

OBLIKOVANJE: Dejan Dragosavac Ruta

PISMA: Lexicon (Bram de Does), Diurnal (Nikola Djurek)

PAPIRI: Munken Print Cream 15, 90 gr., Munken Print Cream 15, 300 gr.

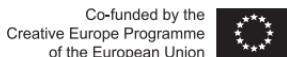
TISAK: Tiskara Zelina

NAKLADA: 300

Zagreb, prosinac 2018.

Publikacija je objavljena u okviru projekta "Vektori kolektivne imaginacije", suradničkog projekta Berliner Gazette, Glänta, Kontrapunkta, kuda.org, Kulturtregera i Multimedijalnog instituta, a sufinancirana sredstvima programa Europske Unije Kreativna Europa.

Cjelokupan projekt je financiran podrškom programa Kreativna Europa Europske Unije, kao i podrškom Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Ureda za udruge Vlade RH i Grada Zagreba.

Republika
Hrvatska
Ministarstvo
kulturne
Ravnateljica
of Croatia
Ministry
of Culture

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udrage

